

U

**LIÔPILAS
LEHT**

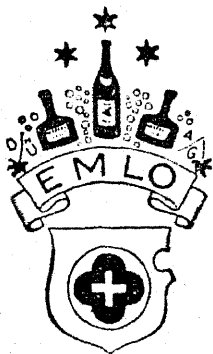
6

LEHEKUUL 1934

Selle piletiga võib võita igauks

15.000 krooni

LIKÖÖRI- JA NAPSIVABRIK

„EMLO”

Kõrges häduses

konjakid,

liköörid,

napsid.

Tallinn,
Pikk tän. 17.
Telefon 431-08.

Saadaval igas veinikaupluses ja restoranis Eestis.

ÜLIÕPILASLEHT

EESTI ÜLIÕPILASKONNA HÄALEKANDJA

ÜLIKOOI ASTUJATEST.

Mõtteid üliõpilaste arvu piiramise puhul.

Prof. A. Piip.

Juba mõnda aega püsib mitte ükski Eestis, vaid ka mujal haritlaste üleproduktiooni küsimus päevakorral. Eripeatüki moodustab akadeemilise hariduse kiire levimine, mille tõenduseks on vaid need kümme või viiskümmend tuhat töötähta doktorit, mille vastu alganud sõda uus Saksamaa. Sama lugu kuulsin ka Ameerikas, eriti Kalifornias, kus üliõpilaste arv protsentuaalselt isegi kõrgem kui meil.

Niisugune kõrgema hariduse levimine on meie aja erinähe, mida varem ei tuntud. Selle põhjuseks on kahtlemata üldine masside majanduslik tõus ja arusaamine, et akadeemiline pitsar inimesel on iseenesest suur väärtus. Mitte ainult puhtintellektuaalselt, vaid ka majanduslikult ja eriti ühiskondlikult. Nii selgus Ameerika biograafilise käsiraamatu „Who's Who“ 1922/3. a. väljaandes leiduva 24278 inimese haridusliku tsensuse analüüsil, et kõrgema õppeasutise

(college) lõpetajaid leidub nende hulgas 13,511 ehk 61.20 prot., kuna üliõpilasteks on olnud isegi 17,077 ehk 77.36 prots. kogu „tähtsate meeste“ arvust. Sellest teeb statistilise ülevaate autor prof. Visher järelduse, et haridus tasub end ära („education pays“). Ja see on maal, kus ülikool iseenesest lõpetajaile mingeid õigusi ei anna.

Meil on suur tung kõrgema hariduse järele seletatav osalt küll veel varem, vanaaegse nähtega, et ülikooli lõpetaja sai tavaliselt „haljale oksale“, kuna ülikool ei andnud temale mitte üksi hariduse, vaid ka ettevalmistuse mõnele kutsele, mille järele ühiskonnas oli nõudmine sedavõrd suur, et tööd ja tegevust leidis kõigile. Kuna meil, endiste aegade eeskujul, ülikooli teaduskonnad on vaid eriameti koolid, jätkub lootust parimaks ja kindlamaks teenistuseks peale ülikooli eksamite sooritamist. Inde ira. Sest ametkohti meil enam nii palju ei leidu, kui palju

ülikooli lõpetajaid; ja ongi tekkinud vastav hädaldamine nii seltskonnas kui ka mujal. Ühenduses sellega tahetakse võtta tarvitusele kunstlikke abinõusid ülikooli piiramiseks.

Ma ei taha arutada seda küsimust, kui õige või vale on seesugune soov iseenesest. Ka meie ülikooli nõukogu ja teaduskonnad, peale pikema arutusi, ei ole ütelnud oma sõna kategooriliselt poolt või vastu. Küll aga võib viimasest nõukogu otsusest välja lugeda, et ülikooli enese kõrgemad asutised piiramist ei tervita sedavõrd, et oleks asunud piiramist kaitsma. Otsus on ses suhtes väga põiklev. Ei ole nähtavasti tahetud asuda teravasse vastuolusse meie hariduspoliitika juhtidega haridusministreeriumi näol, on vaid toonitatud, et alla teatud arvu (500) ei tohiks igatahes minna.

Vaadeldes siiski küsimust linnulennult, näib, et üliõpilaste arvu piiramine on möödapääsematu, kui püsib senine vaade üli-

kooli teaduskondade kui erioskuskoolide peale, ja kui kõrgema hariduse väärtus iseenesest ei leia küllalt hindamist.

Kui aga meie, ümberpöörduvalt, asuksime probleemi juurde sootu teise kriteeriumiga, ja hindaksime ülikooli hariduses esijoones inimese vaimuvõimete täiuslikumat väljaarendamist, millele järgneks mõne elukutse valik — ja sellel alal teotsemine, nagu õigusteadlaste juures asi lahendatud advokatuuri ja kohtuametikandidaatide erikatsustumise ja praktilise tegevuse staaži nõudmise teel — langeks ülikooli sisseastujate piiramise vajadus iseenesest. Kuigi pikema kooliaeg nõuab teatud majanduslikku kulu ja kõrgema hariduse saaja pärastine teenistus ei vasta kaugeltki ei üliõpilase enese, ega riigi poolt tema hariduse saamiseks investeeritud kulu summadele. Ei oleks see kulu majanduslikult ruineeriv meie rahvale. Eluvõitlus annaks loomuliku andekamate valiku teel nii ülikoolis eneses, kui ka pärastpoole vastava tegevusevälja enamväärilistele, kuna nõrgemad peavad ka siin, nagu mujal, leppima vaeslapse osaga.

Muidugi, ei tule unustada ka ühiskondlikku pahet poolharitlaste ja kibestunud tööta haritlaste näol. Kuid vaevalt oleks see nähe iseenesest alarmeeriv kui ülikooli tungijatel oleks juba alguses selge, et nende aeg ja vaev pärastise tasu mõttes võib olla täitsa maha visatud. Sarnase arusaamise levimisega tuleb vähemalt osalt seletada ka seda nähet, et meil umb. 5 aasta jooksul on üliõpilaste arv nagu loomulikult vähenenud poole võrra.

Olevaid pahesid peale üliõpilaste arvu piiramise võiks kõrvaldada ka ülikoolihariduse enese reformimise teel, milleks meile pakub teatud eeskujud filosoofid

fiateaduskonna lõpetajate õigusetu seisukord õpetajatena, kui nad ei ole täiendavalt lõpetanud didaktilis - metoodilist seminari, või tõelist erikutsekooli.

Uue Ilma rahvas on esijoones praktiline ja vähementsentimentaalne rahvas. Ka kõrgemas hariduses on nad teatud määral läinud Euroopaga võrreldes eri rada. Nad on jaotanud kõrgema hariduse kahte astmesse: üks on üldhariduslik aste, mille lõpetajatel mingit kutseõigust ei anta, ega oletatagi. Niisugune on haridus college'is, selles omapäras asutises, mis vastab umb. meie keskkooli kahele viimasele õpeaastale ja kõikide teaduskondade esimese või esimese kahe üldhariduslikule sissejuhatavale kursusele. College'i lõpetaja on vaid mitmekülgsete eelteadmisega varustatud teadusejünger, kes küps on astumiseks tema erikalduvusele vastavasse kutsekooli või teaduskonda või jälle minna kõrgema vaimuvaraga otse ellu.

Vastavalt sellele võib teaduskondade õpeaastate arv olla aasta või paari võrra lühem. Kes soovib saada vaid kõrgemat üldharidust, lõpetagu oma haridus college'iga. Teised astugu kutsekoolidesse — teaduskondadesse. Sisseastumine üldhariduslikku ülikooli astmesse (college) olgu piiramata, kutsekoolide astujate arvu piiramine ei oleks kisenud ülekohtu, sagedasti isegi, teatud kutse-ettevõtte ülahoidmise huvides otse soovitatav.

Seega oleksime jõudnud üliõpilaste arvu piiramisest kõrgema hariduse reformi vajadusele, mille sihiks mitte sulgeda ükski valguse poole püüdjatele Alma mater'i heldel rinnal, ning samal ajal oleksime leidnud tee parimate eriteadlaste ettevalmistamiseks vaid vajasel arvul, ühesarvatud teatud kaader võistluses väljapraagitavate nõrkade jaoks.

Küll aga näib olevat soovimatu, et kõrgem üldharidus oleks tehtud kunstlikult kättesaamatuks selle järele jänunejatele. Sest kui on tõkkes ees meie kodumaal, otsitakse — ja sagedasti ka leitakse — rahuldust mujal, mis täielikult ebasoovitav nii hästi moraalselt, kui ka rahvamajanduslikult. Ja nende kibedus, kes on pidanud vastu oma tahtmist ja võimeid, mille tõestuseks keskkooli lõpetamine, eemale jääma ülikooli ukse taha, on väga valus ja hädaohtlik isegi ühiskondlikult. Eks moodustanud vene revolutsionääride kaadri poolharitlased väljaheidatud gümnaasistid ja ülikooli ukse taha jäetud seminaristid. Tuleb vaadata, et meil ei kordu niisugune nähe. Töötu akadeemilise haridusega isik on ka kibestunud ja nagu puhas rahvuslik kapitali kaotus, kuid kõrgem vaimline kultuur on temale peale vajatanud tugeva vaimlise enesevalitsemise ja distsipliini, kes kergemini püsib ühiskonna poolt lubatud raamides, kui sama isik, olles jäänud tööta peale keskkooli lõppu ja mitte pääsenud ülikooli.

Sellepärast tõsisem lahendus probleemile näib olevat mitte ülikooli sisseastujate arvu mehaaniline piiramine, vaid kesk- ja kõrgema hariduse reformid sihis, et kõrgema teaduse valitud hallikast pääseksid jooma vaid üksi need, kellel selleks küllaldaselt eeldusi, nii oma vaimu-annete, kui ka eelteadmisete poolest. Ja viimase selektsiooni peab teostama ülikool ise oma õpetöö korraldamisega ja nõudmistega sel viisil, et ühiskonda ei pääseks kihvtitama inimesed, kellel küll akadeemiline diplom, kuid kes samal ajal pole suutnud end ümber kasvatada sisemiselt, et olla tõelise kultuuri ja vaimujõu tõsine kandja ning maa sool.

9. mail 1934

Tõelised.

Kui mõni aeg tagasi ühe meie organisatsiooni aastapäeval ette tuli ajakirjanduse veergudel palju levitatud piinlik vahejuhtumine pidustusile kutsutud soome külalistega, siis kahtlemata suur osa meie üliõpilaskonda seniste heade kogemuste nimel soovis ja lootis näha selles ainult kahe organisatsiooni vahekorra puutuvat, mõlemile poolele paraku küllaltki piinlikku taktitust, millele lahenduse pidid andma asjaosalised organisatsioonid ise. Seda enam põhjust oli oodata leplikku lahendust, et küsimuses oli üks vanemaid sõprusvahetordi ja aastate kestel küllaldasele usaldusele rajatud suhted. Meie üliõpilaskond end asjasse ei seganud, samuti ei tehtud seda soome poolt. Soome ajakirjanduse valdav enamik teatavasti mõistis üliõpilaste esinemise hukka, muidugi ka ametlik ringkond.

Tõelise üllatuse küsimusse toob aga soome üliõpilaste häälkandja „Ylioppilaslehti“ aprillikuu nr. 10 kirjutis „Totuudenpuhuja“, mille autoriks on keegi „süngevaateline fašist“.

Mainitud kirjutis on tänukõne julgele kõnepidajale, kes on teisel pool lahte käinud ütlemas soome üliõpilaste ausat ja otsekohest arvamust. Olgu allpool esitatud mõned read selle kirjutise lõpposast:

„Ole kindel, et Sinu kõne jättis Eesti nüüdseisse surutud oludesse heleda mälestuse. See oli kui valguse võlgatus sünges öös, milles praegu ei ole ühtegi muud valgust. Kuigi Sa ei kavatsenud oma kõnet laiemale publikule, siis ole rõõmus, et Eesti diktatuuriringkonnad oma pimeduses tegid asjast nii laia kõmu, et sellest äratushüüe kostis ka sürve all elavate vabadussõjalaste kõrvu, kinnitades nende julgust ja usku valgemasse tulevikku. Elias Haataja: ole

uhke, et just Sina tohtisid esineda Soome üliõpilaskonnooroo tõtkuulutava häälana. Sinu taga seisab kogu Sinu auväärne osakond ja üliõpilaskonnooroo suur ja kahtlemata parim osa. Ja see tähendab palju, palju enam, kui kalalitung, mille osaliseks oled saanud...“

Kuna seesugune kirjutis on avaldatud Soome üliõpilaste enamiku ametlikus häälkandjas, siis peab seda paraku arvestama kui Soome üliõpilaste enamiku seisukohta.

Kui allakirjutanu on haaranud sule, et segada end sellesse nii hella küsimusse, siis seda sel põhjusel, et suur hulk siinpoolseid veendunuid Soome sõpru seisab hämmastunult ja kaheldes sellise seisukoha ees.

Meie oleme ikka kõrgelt hinnanud Soome üliõpilaskonnooroo aatelist lendu, samuti tema julget ja otsekohest eneseavaldust. See ongi aidanud Soome ja Eesti üliõpilaskonna vahel korral seista täielise usalduse alusel ja lasknud sellest aastate kestel kujuneda tiheda sõpruse, millisega ei saa võrrelda ühtegi teist üliõpilaskonna välispoliitilist suhet. Või kas saaks nõuda suuremat vastastikust mõistmist ja usaldavat tahet kahe maa üliõpilaskonnalt, kui seda on korduvalt nähtunud Ingeri piirima küsimuste selgitamisel?

See on aastate kestel sõlmitud ja lugematute isiklike sideametega kinnitatud usaldusvahetord, mille väärtust meie oleme kõige enam õppinud hindama siis, kui koos seistakse mõne kolmanda suhte ees. Eks ole seda suhet kandnud peale hõimutunnete reaalsemana mõlemi rahva, eeskätt noorsoo rahvuslik teadvus ja sellega liituv tuleviku usk? Meie oleme võinud kadedatada soomlaste suurt rahvustunnet ja oleme võinud sealt selles

suunas õppida. Nüüd aga seesama sügavalt-rahvuslikult meelestatud ringkond on, nagu nähtub, päris kavatselt puudutanud meie rahvustunnet kaunis arvestamatul viisil. Ja meie peame koguni kuulma, et see on Soome üliõpilaste enamiku tahe.

Sisuliselt oleks asjata polemiseerida selle väljaõeldud tõe üle. Ka ei saaks olla midagi selle vastu, kui Soome rahvuslik noorsugu oma perspektiivist peab Elias Haataja poolt ettekantud seisukohti õigeks. Meie oleme poliitiliselt sellesuunalisi seisukohti sealt poolt varemaltki kuulnud ja oleme end asjasse segamata neid respektierinud teadmise, et neid on juhtinud suur armastus oma rahva vastu, kuigi meie neid seisukohti alati ei võinud pidada ühtuvaks meie seisukohtadega. On arusaadav, et ka Soome üliõpilaste laias ringkonnas leidub poolehoidu ja ühist mõtet meie „vabadussõjalaste“ liikumisele.

Praegusel juhul aga küsimus tõuseb hoopis teisest küljest: Kas Soome rahvuslikul noorsool on siiski õigust tulla meie riigis arvustama meie valitsusringkonna samme ja kuulutama tõe? Meie ei saaks seda lubada ka siis, kui see tõde oleks sisuliselt kõige õigem. Ka sel juhul, kui meie üliõpilaskond seisaks maailmavaateliselt valitsusega lausa sõjajalal, ka sel juhul ei saaks ega tahaks meie lubada, et keegi väljaspoolt, olgu see ka hea sõber, tuleks end asja segama või meie rahva seaduslikku esindust arvustama.

Meie oleme senistes vahetordades Soomega kindlalt taotlenud rahvaste sõprust, suunanud riikide vahelisele koostööle ja usaldusele, mitte aga sellest üle hinnanud kildkondlikke või erakondlikke tõekspidamisi. Ükski ringkond, olgu see ka enam

KITSATEST OLUDEST JA OPTIMISMIST.

Pea igal koosolekul kui ka teistsugustel mõtteavaldustel, esitatakse arvamusi: meil tuleks koomale tõmbuda, noorte inimeste ettevalmistamist teatavale haritlase-kutsele enam ratsionaalselt korraldada, vastavalt oludele ja tegelikkudele rakendusvõimalustele. Niisuguses tempos edasi minnes produtseeritakse vaid rida töötuid, kvalifitseeritud tööoskusega töötatöölisi, kes üha kallimaks maksuma lähevad meie riigile ja rahvale.

Niisugune kitsuse-teadvus pole kuidagi puhteestiline nähtus. Koguni ümberpöörduvalt: selle all kannatavad kõik rahvad, eriti aga suurrahvad. Saksamaal näit. on üks osa päeva-politilisest programmist rajatud seesuguse rahvapsüühhoosile, millega osalt ongi seletatav ka praeguse tõu-saksuse mõtte kultiveerimise kohutav edu ja vastav toetus tänapäeva Saksamaa riigijuhile, Adolf Hitlerile.

Samu tendentse ja seisukohti ilmneb ka teistes riikides. Parema põlve ja puhtama ameti lootused on kasvanud rahvateadvusse sel kujul, et seda arvatakse saavutatavat peamiselt vaid haritud tööjõuna kantseleis, koolipõllul, igas teises haritlase kutse, kus tegemist vaimuharrastustega; kõik, mis ühenduses aga kehalise tööoskusega, ei vii neile sihtidele ja eesmärkidele, mis

teadvusse kogunud väga mitme-laadsete sugemete kaudu ja varal.

Tõsi küll, ka meilgi on viimastel aastatel märgatavalt kasvav tung kutsekoolidesse, kuid olles rääkinud nende inimestega enesega või viimaste vanematega, on ilmselt selge, et seesuguse kutsevaliku peamotiivid kaugelki pole need, millest kindla sisemise veendumusega kõneldakse. Väidetakse õsekoheaselt, et ega's sellest keskkoolist ja ülikoolist ikkagi enam miski ei saa; teenistusvõimalused kõrgema haridusega kutsetel üha vähenevad jne., nagu oleme isegi küllalt kuulnud kõrgema haridusega inimeste enestegi keskest. See osa meie ühiskonnast on majanduslikult ja võistlusvõimetelt nõrgem liik kodanikke, kes arvavad praegustes oludes mitte enam suutvat vastu pidada võistlusele. Teistes oludes oleks kindel ja loomulik tee enamikul praegu kutse-(praktiline) ja oskusametite koolide kasvandikkudel üldhariduslik keskkool ja ülikool. Nii on reaalne olukord, n. ö. „väiklane tegelikkus“.

Tegelikult ongi asjaolud niisugused, mis tõepoolest on andnud ja annavad põhjusi seesugustele kurtmistele ning hädaldamistele. Päälegi sunnib meie üldine poliitiline olukord ja konstellatsioon ning selle lõplik kujunemine iga teenistust- ja töödlootvat noort

tõsiselt mõtlema. Teadagi, et igal ajal leidub tuulelippe ja karjeriste, kes armastavad segasest veest kalu püüda oma kotti. Ei ole ju kellelegi enam saladuseks, et alles samal aastal likvideeritud „rahvaliidumise“ ja nende inimeste kätte võimu koondamine oleks tähendanud paljudelegi „oma meestele“ õnne, häid kohti ja priskeid väljavaateid. Samal ajal aga oleks paljudelegi eduteele riivistatud värv sulgenud läbipääsu. Akadeemiline pere võib heameelega tervitada neid samme, mis astutud ühe kildkonna püüete vastu — valitseda vähemusega enamuse üle. Nimetatud otsustavad sammud on meil jällegi kindlustanud demokraatia nii sisuliselt kui ka vormiliselt. Ja koos sellega on saanud kehtivaks uuesti vaba võistluse ja sisulise tubliduse ning väärikuse printsüübid. Mõtletaja ja rahvuslikult meeletatud kodanik saab jällegi talitada oma arusaamise ning maailmavaate alusel. Eriti õnnelik võib olla akadeemiline inimene, kellel maailmavaate selgus ja sirgjoonelisus peaksid kõige esimesteks nõueteks olema.

Igal ajal on ikka oma „teine külg“. See ei puudu loomulikult siingi.

Allakirjutanut on olnud mitmel juhul õnneks või õnnetuks kuulda seisukohti, et meie vanemapõlve riigiametnike kaadris

või sõbralik ringkond, ei saaks väljaspoolt sel kujul tungida asjasse, ilma et meie rahvustunne oleks tõsiselt puudutatud. Sellepärast meie Eesti üliõpilastele ei saa tänada Elias Haataja't tema kõne eest, kui meie tahame säilitada endiseid vahekordi; sellepärast meie ei saa olla hämmastumata sellest, et Soome üli-

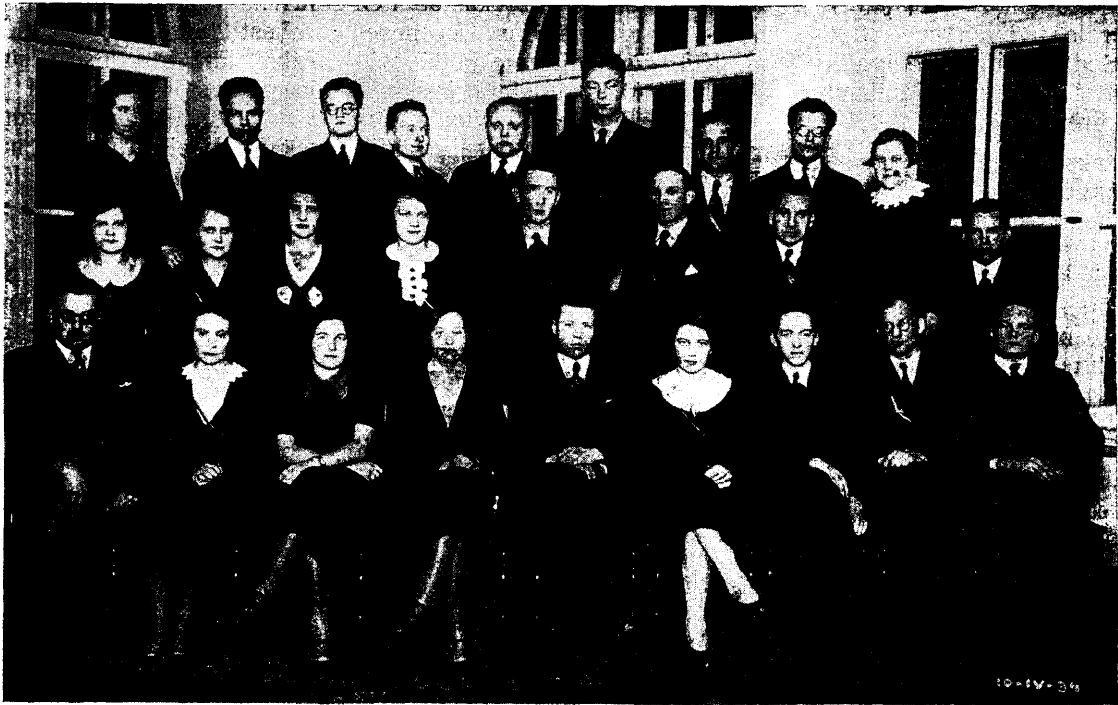
õpilasnoorsoo nii rahvustundeline hulk ei taha tunnustada omapoolset eksimust.

Arvestades seniseid usalduse ja sõpruse suhteid, meie tahame loota, et tegemist on siiski eksitusega. Eesti üliõpilased ootavad selle eksituse leplikku lahendamist, kuna meie hindame väga kõrgelt omi sõpru Soomes

ja mõlemi üliõpilaskonna häid vahekordi. Oleks kahju panna väikese taktitusega kaalule nii palju. Respekterigem üksteise rahvustunnet kui väärtuslikku vara ja säilitagem sõprusvahekorrad ajaloo tõsisemateks päevadeks, mil nad võivad kanda suuremaid ja tänuväärsemaid katsumusi.

Erika Veidenbaum.

XII ÜLIÕPILASKONNA EDUSTUS.

I rida (pahemalt paremale): August Kärsna (orgamatu), Ella Ilves (Lembela), Minni Olesk-Viirman (ENÜS), Elfriede Änilane (ENUS), Robert Tasso (Litvika), Lydia Raudsep (Filiae Patriae), Heldur Tõnisson (EÜS), Artur Meil (Frat. Estica), Karl Pärl (Vironia). II rida: Oie Taal (orgamatu), Selma Kivistik (Valvila), Miralda Tomann (Indla), Senta Kõkerpill (Filiae Patriae), Hans Ronimois (EÜS), Adolf Lahe (Põhjala), Richard Koolmeister (Harjola), Endel Ott (Revelia). III rida: Meta Kruup (Ilmatar), Joh. Sildam (Raimla), Elmar Pommer (EÜS), Verner Kirsfeldt (Frat. Tartuensis), Hugo Rebane (Ühendus), Aleksander Kaelas (Veljesto), Boris Tanton (Frat. Academica), Joh. Sellio (Ugala), Meta Antov (Amicitia). Puuduvad: Helmuth Kaegler (Estonia), Igor Krjukov (Slavia), Ilmar Lill (Sakala), David Pasternak (Limuvia), Vladimir Ponomarev (Vene ÜS).

väga palju on inimesi, kes kardavad noorte võistlust. Ehk teisiti öeldes, — ei kannata ega pea kaalult vastu noortega ühele kaalule astudes. Ja edasi, et just see osa olevatki meie haritlaskonnast, kes nõuavad haritlaste produtseerimise ratsionaalsemat korraldamist!”

Paar sellist juhtu: 1. Hiljuti magistreerunud 26-a. inimesel õnnestus saada ühte ministriümi väikesele kohale. Vastava osakonna poliitiline direktor, 52-a. härra, kellel 4-kl. veneaegse algkooli haridus, saades juhuslikult pealinna kohvikus noore magistriga kokku, tähendanud: „No nelja silma all ma soovitan Teile küll mujale minna, sest seni kui

mina... osakonda juhin, Teil lootusi kõrgemale pääsemiseks pole. Meil on hakatud viimasel ajal noori poisinõlke kõrgele upitama, mis on lubamatu ja andeksandmatu lugu vanemate töömeeste arvel jne.“ ja 2. Üks laialt tuntud ja äsjalõpetanud metsamees saanud jällegi koha väikeses haridusega ülemuse juures, olevat kogu aeg hoitud eemal kõigist vastavatest erialalistest ülesannetest selles ametkonnas. Kui aga hiljem härra ülemus oli teada saanud, et „noorel nolgil“ on õieti tugev seljatugi veel kõrgemate härrade juures, olevat ta mõista andnud, et tema aitab noorhäärrat kõrgemale teise kohaga, mis temal juba ammu valmis

vaadatud jne. Neid „elulisi näiteid“ oleme jällegi kõik kuulnud.

Seda huvitavam on asjaolu, et need vanemad haritlased, kes on tunnustatud ja tuntud asjatundjad omal alal, pole veel kunagi tulnud noortesse külvama pessimismi ega hävitama neis tulevikulootusi. Vist iga organiseeritud, ka organiseerimatu ksv! omab mõne niisuguse patrooni, kes õhutab ja julgustab koguni edasi püüdma, et jõuda „per aspero ad astra“. Seejuures on ilmne, et need inimesed sugugi pole väljaspool elu, vaid just selle keskel, kellele samuti selged olukorrad tegelikkudest võimalustest.

Noored ise pole samuti väga

pessimistlikud. Selle kõige selgemaks tõenduseks on l. a. üliõpilaste majandusliku seisukorra kohta korraldatud ankeedi tulemused. Sedasama võime igäiks väita nii enda kui oma lähemate sõprade kohta.

Unustatakse, et tänapäeval on põhiline murrang tekkinud noorte nõudmistes elumõnustuste ja võimaluste suhtes. Kui varem meie iseseisvuse eel ja ka järel, ülikooli lõpetamas inimene kaaluma pidi, missugune paku-tav koht kõige otstarbekam oleks, arvestades sealjuures oma sihte ja ideaale, siis tänapäeval nähakse juba varakult, kuhu poole suunata oma kontsentreeritud tegevust, missugused tõk- ked ja raskused on ees, et samale kohale ja eesmärkidele püüdvatest sõpradest sisulise tublidusega ja väarikusega varemini kohale jõuda. Nüüdne elu sunnib võitlusele oma parema tuleviku nimel.

Teiseks on aga selge, et niisuguses eluvõitluses võitjaks tuleja peab palju tõsisemalt mõtlema tööle ja asjatundlikkusele kui seda vahest varemini lahedate võimaluste korral tarvis oli. Tööarmastus ja -tahe kõrvuti lihtsalt ja libedalt elumõnudele jõudmisega on majanduslikult nii lõpmata vähenõudlikum. Ja kui töö on kasvanud tänapäeva noorte mõnuküsimuseks, siis võime veel kaua ja üsna julgelt tulevikku vaadata, kuna võimalusi selleks meiegi kitsastes oludes on veel küllalt, isegi ülikülluses.

Ei ole kellelgi sooviks hakata vastu vaidlema nendele seisukohatädele, et meie haridusaparaat on liialt lai ja et tõepoolest riiklikkudest kaalutlustest juhitud siin tagasitõmbumist vaja on. Küll aga vaidleme vastu siingi nendele viisidele ja alustele, millest sageli, nagu mainitud, neid küsimusi ülesse tõstetakse. Ei kaitse ka keegi seda laialt maad- võtnud arusaamist, et „puhas

amet ja kerge põli“ on esiteks saavutatavad ainult kõrgema hariduse kaudu ja teiseks, et neil üldse mingit väärtust iseeneses on. Küll aga kaitseme kõiki neid püüdlikke kaasvõitlejaid, kes raskuste ja väheste tuleviku väljavaadete kiuste innukalt ja südilt rühivad kõrgustele, mis nendele varem või hiljem kuuluvad, õieti: kuuluma peavad!

Ometi teame, et asjad kõigiti nii korras pole. Niimoodi arutades on küll, aga tegelikult siiski ei ole. Meie ridades on mehi ja naisi, kellele tulevikule mõtlemine toob tuska ja rahulolematust: ei paista kuskil kindlat maad „kõikuva tudengpõlve mere-tagant“. Või kui, siis on need saarekesed juba viimse võimaluseni täidetud, kuhu enam pääsu pole. Niisugusel korral loomulikult selt-sib norutunne, pessimism ja virisemine. Need on aga, nagu ikka on „tarkade meeste“ poolt väidetud ja mida ise ka väga hästi teame, töö kõige esimesed vaenlased ja võistlusinnu suurimad pidurdajad.

Sellepärast pole siingi üleliigne vahest „üks filosoofiline analüüs.“

Maailma kuulsamad elufilosoofid on enamikus korduvalt väitnud, et elujaatav maailmavaade on õnne ja edu aluseks. Õnnetuste lättaks aga ümberpöörduvalt on elueitav maailmavaade. Niisugune filosoofide abstraktne targutus saab siinkohal siiski selgeks ja reaalseks tõsiasiaks.

Esmalt mainitagu, et norutunde põhjustajateks on teiste põhjuste kõrval kindlusetusetunne. Kindlusetus enese mjna suhtes. Mina all siinkohal mõistame maailmavaadet kui isikliku siseelu ja -ilma ning teotsemise koordineerivat tegurit. Ühe sõnaga: inimeses on midagi segamini, mis häirib loomupärast mõtlemist ja teotsemist.

Elujaatava ilmavaate kasvata- misel on teiste tegurite seas tähtis koht loomukohasel ja loogii-

sel mõtlemisel ning teotsemisel. Algpõhjuse sidumine lõpuga on ju siis võimatu, kui vahepeäl on vahest terve rida vaheastmeid. Alles järk-järgulisel sündmuste ja põhjuste lülitamisel jõutakse kindlale sihile. Kui norutunne on tekkinud selle tõttu, et näha pole tegelikkuses unistuste lõppkuju- list täitumist, siis ongi siin va- lesti lülitatud.

Maailmavaade kui niisugune peab moodustama lahutamatu ter- viku kogu inimesega. Sageli meie leiame, et elu juhuslikkus ja voo- lavus omis pisisasjus ei mahu na- gu sisemise maailmavaate sõelale, ta jookseb säält kas läbi või um- mistab selle. See on ja tähendab seda, et argipäeva pisinähted äh- varduvad suurte ja kaaluvamate küsimuste sarjas tõusta ülekaalu. Seesmine kompaktus nagu ha- juks kinolise rutuga elurütmis. Seesuguses seisukorras kaob side ja põimuvus ka maailmavaate põ- hialuste juures. Iseenesest sõltub sellest tühjuse-teadvus, nõrg ja virin enese ning ilma üle.

Norutsevad ksv!! moodusta- vad siiski ühe mürdosa kogu üli- õpilaste perest. Neid inimesi on ju igas ühiskonna kihis ning nen- de hingeelu on veidi katkine. Õn- neks küll oskavad neist seda pal- jud ise „parandada“.

Enamik meie akadeemilisi noori on aga tujuküllased ja lõbusad, nagu tudeng. ikka on ja olema peab. Vilgas teotsemisihä nii töö- kui ka lõbuhetkil on noortele omane nähe, — täiesti loomulik äsja täiskasvanud tervele noorele naisele ja mehele. Neile on aga elu veel küllaltki avar, sest tööd on meil väikeses Eestis lõpma- tu palju, eriti neile, kes seda tahavad teha ja oskuslikult seda teevad. Ei ole sellepärast õigus nii vanemal kui ka nooremail nukrutsejail, — viimase põhjus on harilikult inimeses eneses.

Erich Suurväli.

Lehekuul 1934.

ÜLIÕPILASKONNA JUHATUS JA TOIMKONDADE JUHATAJAD.

I rida (pahemalt paremale): August Kärstina (abisek.), Erika Veidenbaum (välisloimk. juh.), Robert Tasso (esimees), Lydia Raudsep (sekretär), Minni Olesk-Viirman (kehalise kasv. toimk. juh.), Heldur Tõnisson (abisekretär). II rida: Karl Päril („Üliõpilastehe“ peatoimetaja), Verner Kiršfeldt (lugemislaua toimk. juh.), Hañs Ronimois (majandust. juh.), Boris Tanton (revisjonitoimk. juh.), Hermann Üksti (loteritoimk. juh.), Elmar Jakobson (haigekassa toimk. juh.), Endel Ott (töübüroo juh.)

ÜLIÕPILANE NÕUKOGUDE VENES

III. Üliõpilase ühiskondlik töö.

Ühiskondlikul tööil on Nõukogude üliõpilase elus tähtis koht. Nõukogude üliõpilaskonnas on raske leida inimest, kel ei oleks mingit ühiskondlikku kohustust, mõnel on isegi kuni 10 kohustust. Üliõpilased jagunevad aktiivseiks ja passiivseiks. Aktiivseid austatakse ja hinnatakse kõikjal, kuid häda passiivseile! Viimased ei või mingil kombel loota hääd kohta, isegi siis mitte, kui nad osutavad hiilgavaid võimeid.

Mida teeb aktiivne üliõpilane? Kõige päält näeme instituudis professionaalse üliõpilasorganisatsiooni „profkom'i“ (=professionaalse komitee) tööd. „Profkom“ töötab alati tihedas kontaktis instituudi direktsiooniga ja võtab osa kõigist algatusist ja korraldusist, mida teostab administratsioon. Samuti võtab administratsiooni töödest osa ka „parteilise kollektiivi büroo“. Nii moodustub omapärane kolmnurk (direktsioon — parteiline büroo — profkom), mis juhhib õppeasutise tööd.

Profkomil on mitu sektsiooni: akadeemiline, sotsiaalne, internatsionaalne jne. Akadeemiline sektsioon võtab aktiivselt osa õppeprogrammide ja -kavade koostamisest, aitab järele maha jäänud üliõpilasi, organiseerib seminare, ringe ja korraldab loenguid. Sotsiaalne sektsioon tegeleb üliõpilasele materiaalse küljega: reguleerib üliõpilaste varustamist toiduainete ja riie-tega, rasketel juhtudel toetab rahaliselt, muretseb kohä ühiselamusel. Internatsionaalne sektsioon peab ühendust kõikide

maade tööliste ja kommunistidega, organiseerib esperanto ringe ja kursusi, korraldab näitusi j. n. e. Igas instituudis on rida „vabatahtlikke seltse“, näit. MOPR (=rahvusvaheline revolutsionääride abistamise organisatsioon), ODD (=ühing „Laste Sõber“), SVB (=sõjakate jumalasalgaajate liit) j. n. e. Ehkki neid ühinguid nimetatakse vabatahtlikeks, on neis liikmeksolek siiski kohustuslik igale üliõpilasele.

Kuid tõsiseks ühiskondlikuks koormaks üliõpilasele on rahva kirjaoskamatus kaotamine. Üliõpilane, kes on saanud selle ülesande, peab 3 korda nädalas õpetama kirjaoskamatuid koristajaid ja valvureid mitu tundi päevas. Seda tööd ei armasta üliõpilased sugugi ja püüavad sellest pääseda. Väga sagedasti peavad üliõpilased minema tehasesse ja tegema seal igasugust musta tööd, et ergutada töölisi. Seda kutsutakse tehase pukseerimiseks

Kui talvel lumi takistab tramme liiklemist, siis saadetakse üliõpilasi puhastama rallsse. Kui juhtub mõni muu õnnetus, näit. veeuputus, siis on üliõpilased muidugi esimesed aitajad.

Kuid veel palju viletsamini tunnevad endid tulevased õpetlased põllutööl. Juhtub isegi nii, et üliõpilased ei saa suvist puhkust. Viimasel suvel (1933) näiteks saadeti Ukraina kõrgeimate õppeasutuste üliõpilased kolhoosidesse vilja kokku panema. Lõpetades töö põllul, asusid nad otsekohe oma õppetöö juurde.

Iscenesest mõistetak, et need ühiskondlikud tööd tehakse tasuta. Veel enam: need tööd toovad üliõpilastele otsekohest kahju, kuna nad peavad töötama omis rõivastes, mis musta tööd tehes kiiresti kuluvad. Ning võiks öelda, et SSSR-i üliõpilasel on peaaegu sama raske saada rõivaid ja jalanõusid kui kaamelil nõelasilmast läbi ronida. Peale selle haigestuvad paljud

nendel tööl, ja ühes meestega töötavad põllul ka naisüliõpilased.

Ühiskondlikud tööd on offitsiaalselt vabatahtlikud, kuid kes keeldub neist osavõtmast, see heidetakse varsti instituudist välja.

IV. Üliõpilase eraelu.

Raske on kirjutada nõukogude üliõpilase eraelust, kuna üliõpilane on osake kollektiivist, mille teenistuses ta on pea kogu aja. Kui ta ei ole instituudis, siis ta on tehases, kolhoosis või kusagil agulis, õpetab eitedele ja taatidele tähti. Mõned üliõpilased on niivõrd harjunud ühiskondliku eluga, et nad ei mõtle mingisugusest teisest eraelust. Õppimine, ühiskondlikud tööd, terve kollektiivi ühised rõõmud ja mured, see ongi nende eraelu. Kuid suurem osa nõukogude üliõpilasi muutub nendel tundidel, mis on nende endi käsutuses, täiesti. Ei peeta pikki kõnesid, ei laulda kiidulaule Stalin'ile ega teistele juhtidele, vaid otse selle vastu: kritiseeritakse nende tegevust ja poliitikat, loetakse armastusromaane, luuletatakse, lauldakse mustlaste romansse ja igasuguseid „ideoloogiliselt kahjulikke“ laule.

Vene üliõpilasajakirjandusest võiksin loetavamatest mainida Moskvas ilmuvat suurt üliõpilasajakirja „Punane üliõpilaskond“, mis ilmub kaks korda kuus. Moskvas ilmub ka üliõpilaste ajaleht „I MGU“ (Moskva I riiklik ülikool). Kuid üliõpilaselule omistavad palju tähelepanu ka ajalehed „Kommunistlik haridus“ ja „Komsomoli õigus“.

SSSR-i üliõpilase materiaalne seisukord on väga raske. Suurem osa üliõpilasi saab riigilt stipendiumi — 40—150 rubla kuus. Seda raha jätkub ainult, et mitte nälga surra. Muiks väljaminekuiks ei jää muidugi kopikatki. Kuid siiski käivad üliõpilased kinos, teatris ja ostavad raamatuid. Nad vähendavad oma niigi liiga kehva toitluse kulusid, et

rahuldada oma kultuurilisi nõudeid. Pealegi on etendused Nõukogude Venes palju odavamad kui toiduained. Näiteks ühe kilo rukkileiva hinnaga saab 7—8 kino-piletit. Paljud keelduvad kilost leivast ja käivad 8 korda kinos. Huvitav on ära märkida, et meesüliõpilased käivad rohkem kinos kui teatris, naisüliõpilased eelistavad aga teatrit.

Kõikides linnades on üliõpilaste söögimajad, kust saab odavaid lõunaid (40—50 rbl. kuus). Kuid nende lõunasöökidete kvaliteet on madalamal igasugust kriitikat. 1) Nõukogude Vene üliõpilane on alati näljane — loengutel, tööl, kodus, raamatukogus, kinos. Tervis on nõrk. Seepärast kaob üliõpilastes viimasel ajal huvi spordi vastu. Üliõpilased, kel pole oma korterit, elavad ühiselamutes, kuid neis on pime, külm ja must. Selline ümbrus ei loo töömeeleolu. Moskvas ja Leningradis on mõned ilusad uued üliõpilasmajad, kuid need on ainult üksikud.

Üliõpilaste viletsast seisukorrast räägitakse palju, kirjutatakse ajalehtedes, töötatakse välja suurepäraseid projekte seisukorra parandamiseks, kuid tööpoolest ei tehta midagi, ega ole ka lähimas tulevikus ette näha otsustavaid muutusi. „Närige teadusegraniiti noorte hammastega“ — ütles kord Trotskij. Kuid need hambad, ehk küll noored, on juba vigastatud ja teadusegraniidi närimine muutub järjest raskemaks. Nõukogude üliõpilaskond teeb kangelaslikke jõupingutusi, et luua enesele teed teadmiste juurde, kuid sellel teel on tuhandeid takistusi ja kui mingi tugev käsi ei kõrvalda neid õigel ajal, siis kasvab umbrohi nii tihedaks, et tee teadmistele muutub läbi-pääsmatuks.

Moskva, 1934.

Boris Vengerov.

1) Mõnes niisuguses söögimajas võib saada peaaegu iga päev keedetud soja-ube.

MENE TEADUSTE UUDISMAALT

ANKEET III

Eesti ülikool eesti teaduse arendajana

Filosoofiast — teaduskonna nimiainst — annab ülevaate Alfred Koort:

„Tartu ülikoolis on filosoofia päralt ainult poolteist õppetooli (kuna üks neist on pooleldi määratud pedagoogikale). Sellejuures aga sisaldab filosoofia palju eridistsipliine: peamised neist on filosoofia ajalugu, loogika ja psühholoogia; väiksemaid üldtuntumad — esteetika, eetika ja osalt pedagoogika. Et eksperimentaalne psühholoogia on saamas iseseisvaks empiiriliseks distsipliiniks, siis pole mõeldav, et õppejõud saaks psühholoogiat lugeda kõrvalainena; ta peab oma alale pühendama täie tööjõu. Nii jääb teisele õppetoolile ülesandeks õige palju erialasid — kõik ülejäänud. Siin on raske spetsialiseeruda — kuna teisalt õppejõud just peab mõnes harus olema spetsialist selleks, et üldse võida õpetada. Peab siinkohal märkima, et kuigi filosoofiaga on tegeletud sajandeid, siis ometi ootavad näiteks loogikaski äärmiselt palju küsimusi lahendamist just tänapäeval; neid probleeme ei saa lahendada see, kes põhjalikult ei tunne üldist filosoofilist mõttestikku. Kõike ülalöeldut arvestades on selge, et meie ülikoolis filolos. õppejõud peavad kõvasti kannatama ajapuudust. Õppejõud ei saa alati lugeda oma erialalt — milleks mul isiklikult on filosoofia ajalugu ühes loogika ja tунnetusteooria põhiküsimustega — ja õpetegevus kõrvalaladel takistab edasitöötamist eriaines. Tuleb ju aegajal korrata teatavate ainete, näi-

teks eetika ja filolos. ajaloo lugemist; viimast peavad kuulama kõik tulevased pedagoogid ka teistest teaduskondadest ja pealeselle usuteadlased. On tõstetud küsimus filolos. õppekottade arvu suurendamisest. Lähemal ajal ei näi selleks väljavaateid olevat; küll aga tuleb rohkem rakendada õppeülesannete-täitjaid. Viimaseid tuleb ette valmistada stipendiumide määramisega; õpetaja-ametit pidavaile filosoofidele tuleks määrata toetusi edasitöötamiseks mõnel filolos. erialal.

Kultuuriteadlikkuse seisukohast väljudes on filosoofial täita väga tähtsad ülesanded. Ühest küljest võetuna on filosoofia põhiteadus; teisalt on tähtis tema üldhariduslik funktsioon. Ta on loomulikult vaimuteaduste lähedaseks saatjaks, ja samas arendab ta eksaktsete teaduste kriitikat. Üldiselt: rahvas, kes tahab oma elu vaimustada, ei saa filosoofiast mööda minna väitega, et „iga inimene oskab filosoferida.“

Oma olemuselt on filolos. rahvusvaheline teadus, milles on raske pakuda uut; siiski ei tohi meiegi piirduda ainult võõraste saavutiste vastuvõtmisega. Oieti ei puudu sel teadusel ka suhe rahvuslike teadustega — näiteks keelefilosoofia alal. Meie üldises vaimuelus ja eriti kirjanduses peab filosoofia aitama kaasa tänapäeva maailma vaadete analüüsimisele, terituma aktuaalseks.

Pedagoogilistest ainetest loen teoreetiliste ja ajalool. kü-

simuste üle. Teoreetilist osa ei tule alahinnata, kui tahetakse praktilist pedag. tööd ennast intensiivistada ja süvendada. Eesti kooliajaloo alal Peeter Põllu surmaga katkenud töö nähtavasti võtab ajaloolaste kaabil viimasel ajal jälle hoogu ja viib uutele tulemustele. Mis puutub üldisse kasvatusteadusse, siis see toetub suurele hulgal abiteadustele (psühhol., sotsioloogia, eetika jne.), milline asiolu nii kergesti ei luba teda üles ehitada üldmaksvaks teooriaks, kuigi selle poole peab püüdma. Teisalt ei saa noortele pedagoogidele tutvustatav kasvatusteadus mööda minna ajalooliselt kujunenud vaimuelu analüüsist. Sellest nähtub, kuidas pedagoogika on lähedalt seotud filosoofia põhidistsipliinide tundmisega.“

Konstantin Ramul, filosoofia professor, kirjeldab töövõimalusi filosoofia alal üldse ja oma eriaines — psühholoogias — eeskätt.

„Kõigepäält tuleb alla kriipsutada, et filosoofia jaoks on meie ülikoolis liiga vähe õppekohti: 1 professori ja ½ dotsentuuri, kuna haabrid Riias omavad 3 professori sel alal. Mis puutub eriti psühholoogiasse, siis see vajab iseseisvat õppetooli, nagu näeme mujal. Neile raskustele lisandub asiolu, et summad, mis määratakse kirjanduse muretsemiseks ja psühhol. laboratooriumi jaoks, on liiga puudulikud tarvete rahuldamiseks (nii on see ka filolos. teaduskonna teistel aladel). Õppetöökoormatus on filolos. teaduskonna üksikuil kateedreil väga erinev; filosoofia kuulub

kõige enam koormatud õppekohtade hulka, seistes 3-ndal kohal oma 146 õppijaga. Päälegi peavad teatavaid filosoof. aineid õiendama paljud teiste teaduskondade üliõpilased: usuteadlased ja kõik õpetajakutse taotlejad. Psühholoogia alal tuleb õppetööle lisaks laboratooriumi korraldamine ja praktilised tööd, mis vältavad igal semestril.

Filos. alal on eriti suur nende noorte jõudude arv, kes võiksid tulevikus teadlastena arvesse tulla. Üks endine stipendiaat kavatses sel aastal väitekirja kaitsta; 2 doktorit on hiljuti väitekirja kaitsnud ja kavatsesid habiliteeruda; 2 nooremat jõudu on valmistumas doktorieksamile. Nende 5 isiku rakendamise võimalused ülikooli juures on kahjuks väga piiratud.

Minu erialal, psühholoogias käiv töö on osalt teoreetilist, osalt enam praktilist laadi. Viimases suunas on silmas peetud eesti olusid ja tarbeid: on arendatud intelligentsiuurimist koolides, mitmesuguseid õpilaste-tundmise meetodeid, ankeete koolides, õpetajakutse psühholoogiat jne. Niisiis on sel tööil olemas praktiline tähtsus ka üldsuse seisukohalt. Psühhol. uurimuste korraldust laiemas ulatuses takistab kõigepealt võimaluse puudumine pühendada end täielikult psühholoogiale (Ameerikas töötab 4—5 spetsialisti-psühholoogi ühes ülikoolis). Siiski on mõndagi saavutatud. Psühhol. laboratoorium on asutatud eesti ajal, muretsetud talle raamatukogu (eriti püütakse siia muretseda inglise ja ameerika vastavat kirjandust) ja tarvilikud aparaadid, mis suuremalt osalt on valmistatud Eestis. Laboratooriumi töö on kontaktis psühhol. õpetamisega keskkoolis: õpilastele näidatakse katsete tegemist, ja teisalt püütakse välja töötada katsemeetodeid õpilaste-tundmise alal.

J. Estam annab mõnusa intervjuu pedagoogika üle:

„Praegu raskendab aineõpetamise seisukorda ülikoolis asiolu, et õppetool on kauemat aega täitmata. Prof. Põllu surmaga on kaotatud palju: praegu ei saada küllaldaselt kordineerida tööd — näiteks didaktilisemeetod. seminari eriosakondade te-

gevust, ja koostööd õpetajate organisatsioonidega. Praegu on kateedri ained jaotatud kolme õppetüesannete-täitja vahel; sel moodusel ei puudu ka oma paremused — nimelt on igal õppejõul võimalus põhjalikumalt süveneda mõnda erialasse. Isiklikult tege-len lähimalt keskkooliõpetajate ülddi-taktilise ettevalmistusega; kontakti keskkoolidega saan pidada praktilise töö kaudu did.-met. seminari inglise keele osakonnas, ja õppetehniliste probleemide käsitlemisega proseminaris. Tulevikus on lootust keskkooli-õpetajate ettevalmistust koondada pedagoogiumi juurde, mis täidaks harjutuskooli ülesandeid. On ette näha, et nõuded keskkooli-õpetajate ettevalmistuse suhtes lähemas tulevikus tõusevad ühenduses katsetatava keskkooli reformiga, mis haarab osaliselt kaasa ka algkooli vanemad klassid). Tulevikus ülikooli pedagoog. töö peab silmas mitte ainult keskkooli õppe- ja kasvatusprobleeme, vaid astub lähema e ka algkoolile. Praegugi aitavad mitmed ülik. õppejõud kaasa algkooliõpilaste üldise edukuse ja intelligentsi uurimustes. Samuti on algkui ka keskkooliõpetajate edasiharimise kursused viimasel paaril aastal olnud Akad. Pedagoogika Seltsi juhtida.

Mis puutub pedagoogide-teadlaste järelkasvusse, siis noorimas üliõpilasgeneratsiooni seas näib leiduvat võrdlemisi vähe isikuid, kel piisaks huvi ja võimeid tõsiseks edasitöötamiseks sel alal.

Meie pedagoogika pole teaduse na suutnud veel nimetamisväärset pakkuda väljaspoole kodumaa piire*). Retseptiivset külge arvestades on meil seni domineerinud saksa pedagoogika mõju (seda näitavad juba ülikooli ametl. õppekavad; ainult üks sunduslikest teoseist on mitte-saksa-keelne — aga seegi pole kõige värskem). Kontakti inglise-ameerika pedag. kirjandusega on veidi raske arendada, kuna enamik üliõpilasi ei valda küllaldaselt inglise keelt. Viimasel ajal on seminari raamatukogus siiski inglise-ameerika erikirjanduse osatähtsus tunduvalt tõusnud.

Meie lähimaks ülesandeks ometi on arendada pedag. uurimist ra-

vuslikus suunas. Sel alal on senise iseseisvusaja jooksul mõndagi saavutatud. Esikohal seisab eesti kooliajaloo uurimine. Tähtsad on ka eesti õpilaste intelligentsi uurimised, millest on kirjutatud 2—3 magistritööd ja auhinnatöid. Eriti eesti algkoolis on pinda võtnas reformpedagoogiline — koolituuenduselik töö, mille juures on kaastegevad ülik. õppejõud. Siin püütakse anglosaksi maade jälgedes töö individualiseerimise poole (kuna fašistid ja kommunistid sellevastu rõhutavad töö kollektiviseerimist). Individualiseerimises pole soovitatav minna äärmusse. Huvi selle suuna vastu on suurim maa algkoolis, kus mitme klassikomplektiga üht-aegu töötamine vaevalt võimaldabki muud tehnikat.

Et teha meie tulevaste pedagoogide ettevalmistust rahvuslähedasemaks, selleks on ette võetud ka teatavad muudatused didaktiliseme. seminari õppejõudude koosseisus.

Õpetajakutset taotlejate hulgas on üliõpilasi väga mitmesugustest fakultetidest. Kõige parem siseselektioon näib olevat matemaatikuil. Üldse on üliõpilaskonna koosseis äärmiselt heterogeenne: silmapaistvalt andekate kõrval leidub üksikuid, kelle õige koht oleks vahest algkoolis. Võib loota, et üliõpilask. koosseis muutub oskuste seisukohalt ühtlasemaks, kui korraldatakse sisseastumise võistluseksamid, mida filos. teaduskond on juba kauemat aega pooldanud. Kadunud prof. Põld on alati rõhutanud selektsiooni tarvidust.

Tekib küll tõsiseid kahtlusi, kas võistluseksamid ülikooli astumisel osutuvad küllalt täpseks diferentseerimisvahendiks. Raske on leida kontrolltöö tüüpe, mis oleksid tarvilikul määral valiidsed, objektiivsed ja usaldatavad (statistiliselt). Loode-tavasti jäetakse neile, kes eksamisõelast läbi ei pääse, võimalus ülik. õpingutest osa võtta vabakula-jatena; seal võib-olla saab tege-

*) Siiski võib nimetada dr. Hilda Taba töid pedagoogilise filosoofia alalt Ameerika erikirjanduses.

liku tööga tõestada võimeid, mis eksamitõis jäid avastamata."

Pärtel Haliste, klassilise filoloogia professor, tutvustab oma alaga ja tema aktuaalse tähtsusega Eestis (vt. ka brošüür: P. Haliste: „Klassiline haridus ja eesti kultuuri arendamise probleeme“):

„Klassilise filoloogia kui teaduse objektiks on antiikaja, s. o. kreeka-romaa kultuur kõigis oma avaldusis, nagu seda on keeled, kirjandus, ajalugu, kunst jne. Kl. filol. uurib antiikaega mainitud ulatuses ja annab sel alal õpetust; ühtlasi aga on tema ülesandeks ka jälgida antiikkultuuri mõjustusi Euroopa vaimlise kultuuri arenemisele — avastada Euroopa kultuuri sõltumist antiiksest tsivilisatsioonist kui oma baasist. Vastavalt nii kaugeulatlikule ülesandele on klassil. kateedrite arv suurrahvaste ülikoolides harilikult 4—5 (2—3 filoloogia, 1 vana ajaloo ja 1 vanaaja kunsti jaoks). Isegi Lätis töötab 2 korralist professori ja 1 erakorraline. Meil oli kuni 1930. aastani 2 professori ja 1 dotsentuur (vana ajaloo jaoks). Viimane kustutati koosseisust majand. raskuste tõttu, nii et praegu tuleb klassil. filoloogia ülesandeid täita kõigest kahel kateedril, millest üks kuulub kreeka, teine rooma alale.

Õpeta da tuleb meilgi võimalikult kogu klassil. filoloogia ulatuses, kuna aga uurimusi loomulikult saab arendada vaid üksikute erialadel. Uurimise võimalused on Tartus kuni viimase ajani olnud piiratud, eriti selletõttu, et ülikooli omaaegsel evakueerimisel Venemaale on just klassil. muinasteaduse ala oma väärtuslikumad kogud kaotanud. Kl. muinasteaduse instituudist, mis enne sõda rahuldas hästi uurimise ja õpetamise tarbeid, on Venesse jäänud 74 kasti varandust, mille hulka kuulus eriti väärtuslik raamatukogu antiikse kunsti alalt ja muinasaegsed originaalid — vaasid ning marmorid. Seda kaotust tuli püüda kõrgepealt heaks teha eesti ülikooli ajal. 15 a. jooksul on suudetud olukorda mõningate pingutuste järel parandada, kuid ikkagi ainult teatava määran. Kl. muinasteadus, kui vana teadus, mille

algmed ulatuvad juba antiikaega ja mis arenes jõudsasti alates humanismiajast, on eriti teadusliku uurimise alana sõltuv kirjandusest; kirjanduse soetamise tarve veeretab aga tööle ette suuri raskusi meie ülikooli piiratud majand. võimaluste juures. Uurimistöö muutub kõigis mais üha intensiivsemaks, kuna meil töö võimalused aina kahanevad! Aga kuigi klassil. filol. kateedritel on ülesannete täitmine praegu eriti raske, võib siiski loota, et hädavajalisemaid tarbeid osutub võimalikuks rahuldada.

Otseseks õpetusülesandeks on meil valmistada ette keskkooli õpetajaid vanade keelte jaoks. Siingi on tegu mõningate raskustega, mida teised maad sel määral ei tunne. Nimelt on vanade keelte õppimise võimalused meie kekskooles niivõrd piiratud, et ülikool peab omalt poolt veel tunduvalt kaasa aitama saavutamaks üliõpilaste seda taset, mida näiteks varem andis veneaegne keskkool. Nii tuleb üliõpilastel harilikult veel palju aega kulutada teadmiste omandamiseks keskkooli kursuse ulatuses. Teisalt ei ole võimalik ka ülikoolis nõudmisi liialt vähendada, kuna selle all kannataksid kõigepäält ülikoolist läbikäinud ise. Seepärast on tungival tarvilik, et vastavat tüüpi keskkooles võimaluste piires rohkem tähelepanu juhitaks vanade keelte õpetusele. Tulevikus on loota olukorra paranemist koolireformi tagajärjel. Soome ja Läti on ses suhtes meist ette jõudnud; nad omavad klassilisi gümnaasiume, mille tõttu ka nende ülikooles on nõudmised vanade keelte alal suuremad. Lätis on ladina keele kõrval ka kreeka keel sunduslik kõigile filosoofiateaduskonna üliõpilastele.

Olgu lõpetuseks tähendatud, et vanade keelte õpetus ei oma tähtsust mitte üksi praktilise elu mõnede nõuete rahuldamise seisukohalt, vaid vanad keeled avavad juurdepääsu ka kogu antiikse kultuuri varade juurde üldse. Meile on aga tähtis, et Eesti kui Lääne-Euroopa kultuuri piirkonda kuuluv maa ei unustaks selle kultuuri alustugesid, mis vaidlemata on pärit antiikajast. Peame teadlikud olema neist alustest, ja veel

enam: neile tugesdes peame püüdma rikastada ka meie oma kultuuri."

Ants Oras, inglise filoloogia eradotsent, näitab, milliste raskustega peab võitlema palju-propageeritud inglise orientatsioon meie ülikoolis:

„Inglise filoloogia on meil üks kõige raskemini harrastetavaid akadeemilisi alu, eriti mis puutub asja teaduslikku külge. Alles eesti ajal asutati meil sellekohane professor, ilma et samal ajal oleks hoolitsetud summade eest, millega oleks võidud põhi panna erialalisele raamatukogule. Kui arvestada, et sellesse alasse kuulub peale inglise ka ameerika keel, kirjandus ja üldse kultuur, ja et ta vene ajal Tartu ülikoolis üldse polnud esindatud (tolleaegseid lektoreid ei saa pidada teaduslikeks jõududeks), siis saab ilmseks praeguste raskuste äärmine rohkus. Saksa ja isegi prantsuse kirjandust oli ülikooli raamatukogus võrratult rohkem kui inglise oma. Praegu ei või unistada sellest, et tähtsamaidki inglise ja ameerika klassikuid muretseda tõsi-teaduslikes väljaandeis. Oleme rõõmsad, et omame puudulikkegi tekste — kahjuks neidki mitte küllaldaselt. Monograafiaid saab hankida üsna väikesel arvul — enamasti vaid odavamaid ja järelikult populaarsemaid. Shelley teose ainuke täiesti rahuldav teaduslik väljaanne võtaks otsekohe peaaegu kõik käesolevaks aastaks määratud summad. Ses suhtes on näit. klassilised filoloogid oma rikaste endiste tagavaradega palju paremas olukorras. Peab olema tõesti harukordselt osav, peaaegu juba žonglööri, kui niisugustes oludes veel teatakse teha teaduslikku tööd sõna täies mõttes, sest ka sõidud suurtesse välisraamatukogudesse on tehtud võimalikuks. Mõni kuu tööd Briti Muuseumis võimaldab rohkem väärtuslikku materjali avaldada kui kolm aastat Tartu ülikoolis praeguse majandusliku konjunktuuri juures.

Teadlaste juurdekasvu ingl. filol. alal on vähe ette näha selle tõttu, et valdav enamik üliõpilasi on siin daamid, kelle kalduvused on praktilisemat laadi. Üksikud teaduslike kalduvustega meesfiloloogid on töös takistatud välisstiipen-

diumide puudumise tõttu. Pealegi ahvatlevad kodumaised teadused mehi enam, kuna sel alal võib töötada ilma välisvõistluseta ning kuna kõik algmaterjal leidub meie maal.

Kõige enam vajab inglise filoloogia meil kindlasti akad. eriramatukogude toetuste väga tunduvat suurendust üsna mitmeks aastaks, seni kui on pandud soliidne alus. Muidu ei ole lootagi, et uut anglo-saksi orientatsiooni harastav Eesti saaks ülikooliski välja vanadest rööbastest.

Kui meil töötingimused muutuksid vähegi sarnaseiks välismaisile, siis ilmsesti eestlased suudaksid ingl. filoloogias võistelda ka rahvusvaheliselt. Juba praegu võib märkida mõningaid saavutisi sel alal. Rahvuslikult vaatekohalt lähtudes peab inglise filoloogiat vaidlematult hindama, kuna ta pakub esmajärgulisi kultuurvarasid. Ülikool peaks koolitama jõude, kes võiksid noorsugu teadlikuks teha selle ala suurest viljastavast jõust; nagu juba ülemaal kirjeldatud, on vahendite puudulikkuse tõttu see koolitamine praegu tunduvalt takistatud. „Orientatsioonist“ räägitakse meil palju, kuid on astunud väga vähe tegelikke samme uue ja hädavajaliku suuna võtmiseks. Siin oleks tarvis radikaalset muutust, kui me ei taha jääda kinni veneaja traditsioonesse.“

Gustav Suits, eesti ja üldise kirjanduse professor, oli intervjueri ja ilmumisel asumas lugema seminaritööd Martin Körberi üle: võib mõista, miks vastuvõtt ku-

junes esimestel momentidel üllatuslikuks, võrreldes härra professori tavalise käitumisega.

„Kuna kirjanduse ala on suur ja lai — õieti ääretu — siis kulub selle aine jaoks ära kaks õppetooli; vähemalt professor + dotsentuur. Üldiselt on olud ülikoolis olnud talutavad: ka kirjandust on saadud hankida tagashoidlikkude nõuete juures üsna rahuldaval määral. Siiski, näiteks ühel hispaania kirjanduse uurijal tekkis ülepääsmatuid raskusi — kaugemale laudaturist ta Tartus töötada ei saanud. Päärõhk minu õppetoolil langeb eesti ja põhjamaade — eriti soome — kirjandusele. Üldkirjanduse suhtes ala piirid jooksevad kokku mitme filoloogia õppetooliga; enamik laudatureid ühes või teises võõrkirjanduses langeb filoloogilise rubriigi alla ja õiendataksegi vastava filol. õppetooli juures. Võrdlemisi vähe — ainult 10% — leidub neid, kelle laudatur minu juures mitte ei oleks eesti kirjanduses (millega kaasas käib soome kirjandus).“

Noorte jõudude järkasvu kirjanduseteaduse alal võib nimetada lokkavaks. Kaks isikuid on ametis ülemääraste abiõppejõududena; saaks kasutada rohkemgi spetsialiste, kui avaneks krediite nende töölerakendamiseks õppetooli juures. Mõned nooremaist jõududest oleksid õigustatud saama stipendiumi: aga tarvitada on olnud aastate eest ainult üks stipendium, seegi lühikest aega. Ka noorimas generatsioonis, üliõpilaste

hulgas, leidub väga tublisid töömehi. Üldiselt valitseb praegu kirjanduseteadust puudutavas liikluses mõõn — järgi on jäänud tublimad; selektsioon on paranenud keskastmest peale.

Esimesel 10 aastal koormas ja halvas teadusl. töötamist liiga laialdane õppetegevus: iga aasta tuli tegeleda sadandete üliõpilastega. Ühenduses läbivoormise vähenemisega on teadusl. töötamise võimalused kirj. alal muutunud soodsamaks.

Kahjuks puudub õppetooli juures kirjanduseteaduslik instituut. Selle aset püüab ja mõnevõrra suudabki täita Akadeemiline Kirjandusühing. Ühingu esimees on rahvusvahelise kirjandusajaloo komisjoni liige, ja esimehe kaudu on Ühingu kutsutud osa võtma rahvusvahelise kirj. ajaloo repertooriumi koostamisest (eesti osas).

Võib öelda, et eesti iseseisvuse ajal võimaldunud eesti kirj. ajaloo ainetiku läbitöötamine on juba moodustanud kooli sel alal. See kool on märgatavalt võinud lisandada ja mitmes punktis muutagi eesti kirjandusloo pilti (vt. Kampmanni „Peajoonte“ II jao viimane trükk!). Pääle selle on eesti ja üldise kirjanduse lõpetajaist mitmed asunud tegevusse arvustajaina ning esseistidena; seegi tegevus on juba märgatavaid jälgi jätnud meie kirjanduslikkude hinnangute kujunemisel. Nii võiks meie kirjanduseteaduse rahvuslik ja rahvusvaheline tähendus olla ilmne kõige eelöeldu põhjal.“

«TEDRESAN»

KREEM JA SEEP

on parimad vahendid tedretähtede ja teiste näoplekkide kõrvaldamiseks.

Hind 50 ja 80 senti.

A.-S. PROF. JUL. LILL.

XI SELLI KONVERENTSIST OSAVÕTJAD BULDURIS.

XI SELL — Konverents Riias

29. apr. — 3. maini 1934

VII SELL-konverentsi resolutsioonides (Helsingis, 1930) leiab sõnastuse see nõue, et SELL-konverentsid olgu edaspidiselt enam üliõpilaspäevade iseloomuga, kus laialdase osavõtjate arvu juures sõlmitakse hulgalisi isiklike sidemeid ja tutvutakse kohapeal vastava maa elu-oluga ja eriti üliõpilaseluga. Konverentsid ei tohiks seega olla ainult ametlike esindajate nõupidamis-võimaluseks ja resolutsioonide vabritseerimiseks, vaid SELL-üliõpilaskondade ühiseks pidupäevaks.

Kuigi järgnevad VIII (Kaunas) ja IX (Helsingis) konverentsid vähearvulise välisosavõtjate arvu tõttu ei küündinud üliõpilaspäevade tasemele, siis möödunud X SELL juubelikonverents Tartus oma 160 väliskülastajaga täitis igakülgset sellesuunalised nõudlused. Äsjane XI konverents Riias tõestas aga omakorda, et X konverentsist osavõtjate suur arv ei olnud ainult juubelikonverentsi eesõigus, vaid et soodsate ülalpidamiskulude puhul ja alandatud sõiduvõimaluste hankimisel (Läti raudteedel 75% hinnaalandust) saa-

dakse konverentsiks kokku tuua küllaltki laiemaid üliõpilashulki SELL-maadest. Arvestamata sellega, et 1. mai ümber on üliõpilasel nn. „aruande aasta“, s. t. kõige kibedam eksamite sessioon, oli Riia konverentsist osavõtjate arv rekordiline. Välisosavõtjate arv ulatus Riia konverentsil üle 200: Leedust oli (ühes laulukooriga) üle 150 ekskursandi, Eestist 51 ja Soomest 16.

Sujuvalt jooksev korraldus ja üliilusad kevadilmad omalt poolt aitasid kaasa seks, et nõudlikumgi osavõtja võis Riia konverentsilt kaasa viia parimad muljed.

Peataksime alul konverentsi sündmuste käigu kronoloogilisel järjekorras.

Pühapäeval varsti peale „reisitolmu“ eemaldamist ja einetamist viivad nobedad bussid konverentsilased Vennaskalmistule. Selles vägeva portaaliga avaras sangarite pühkepaigas tunded end olevat nagu pühaste hiies — seda tunnet aitab aina süvendada läti ja leedu üliõpilaskooride mõjukas esinemine.

Kell 14,30 toimub konverentsi

avaaktus ülikooli aulas. Väheldane saal on pealtkuulajaid tungil täis. Esireas võib silmata Läti kõrgemaid riigitegelasi: peaminister K. Ulmanis, haridusminister Beldaus, Riia linnaape Zelminsch ja saadikuid SELL-maadest: Eesti saadik K. Menning ning Soome ja Leedu saadikud.

Aktuse avab Läti haridusminister Beldaus ja peakõnelejana esineb Riia ülikooli rektor Auškaps. Aktust kaunistavad Riia üliõpilaskoori laulud.

Õhtul võimaldub ekskursantidel osa võtta Riia Rahvusoperis Rich. Wagneri „Parsifali“ etendusest. Ajaliselt kauakestev ooper nõuab vist mõningaltki reisiväsinult tublit pingutust, kuid moodsa lavatehnilise seadeldusega efektselt serveeritud ooper suudab vist siingi küllaldaselt virgutada.

Järgnev esmaspäevane päev kulub Riia ümbruse kuurortidega tutvumiseks. Juba hommikul sõidetakse erarongiga Kemeru suunas, seal edasi Majori ja Bulduri kaudu tagasi Riigi. Vaikida ei saa ka sel-

lest, et selle rongiga kaasas oli ka tantsuvagun: häälekõvendajaga muusika ja enam-vähem „liikuv“ tantsupõrand (muidugi sõidu ajal) — kuid küllastajaid leidis see ohtralt.

Õhtuks Riiga jõudes ongi käes 1. mai õhtu. Riia üliõpilaskonnal ei ole 1. maiga seoses välja kujunenud erilisi traditsioone (nagu meil ja Soomes tõrvikrongikäik ja vastastikused üliõpilas-org-ide küllastamised). Istutakse tavaliselt oma organisatsioonis ja võetakse sedamoodi maid vastu. Seekord viibisid siis külalistena konverentsist osavõtjad siin-seal organisatsioonides.

1. mai hommikupoolne aeg oli ette nähtud Riiaga tutvumiseks (sammal ajal jätkus komisjonides tööd), keskpäeval jälgiti paraadi Esplanaadi platsil. Õhtupoolikul küllastati Riia linnapea poolt korraldatud kella-viie-teened hotell Roomas ja õhtul märgitess hoogus kontsert-ball Ohvitserideklubis nende kaunite päevade lõppmomenti.

Konverentsi-päevade kava oli seega küllalt tihe ja libises õige ladusalt ja täpsalt ksv. Sauliti asjatundlikul peakorraldusel (ksv. Sauliti korraldatud oli ka 1932. a. CIE konverents Riias ja 1933 a. kevadel igati õnnestunud ekskursioon Lätist Itaaliasse). Ekskursioonide puhul paratamatult üliväsimust aitas tunduvalt vältida korralik hotellides väljapuhkamise võimalus.

Kuigi Riia konverents nii kavaliselt kui ka osavõtjate arvult enam ühisekskursiooni ilmet kandis, võimaldus ametlikel esindajail küllaltki tarvilisel määral oma tööd sooritada vastavais komisjones.

I komisjonis (organisatsiooni küsimused) ei olnud alul ettegi näha liiga aeganõudvaid küsimusi. Aruanded ja eelarve kinnitati ja ühise SELL-maade esindaja saatmine CIE kongressile ei leidnud Soome ja Läti üliõpilaskondade pooldamist — seega ei olnud selle üle pikemalt mõtet vaielda.

Aega- ja sõnunõudvamaks küsimuseks kujunes aga Läti üliõpilaskonna poolt päevakorda tõstetud punkt: SELL Keskbüroo juhataja valimine. Seni ei ole SELL Kesk-

büroo juhatajat konverentsidel kunagi valitud ja valimiseks puudub üldse siduv statuut, küll on aga KB juhataja seni kinnitatud vaid Keskbüroo poolt. Sellise uue talitusviisi järskuse tarvitusele-võtu vastu ilma täpsama määritletusega olid Eesti, Leedu ja Soome esindajad. Lahendusele jõuti ses küsimuses alles õhtul ballil ja järgneval hommikupoolle leidis sõnastuse järgnev lahendusmoodus: SELL Keskbüroo juhatajaks otsustati kinnitada Eduard Sitska. Edaspidiselt valib konverents Keskbüroo juhataja selle maa kandidaatidest, kus KB asub. Täpsamad juhtnöörid KB juhataja valimiseks töötatakse välja lähemal KB istungeil.

II komisjoni (reisud) algatusel otsustati pöörduda SELL riikide valitsuste poole palvega, et kaotataks välispasid ja viisumid üliõpilastele SELL-riikide ulatuses liikumises.

Praktikantide vahetuse küsimuses selgus, et arstiteadlastel on kõige soodsamad võimalused praktiseerimiseks naabermaas.

Samuti informeeriti üksikeist vastastikku Schweizist saabuva üliõpilas-ekskursiooni (juuli lõpul) vastu võtu kava suhtes.

III komisjon (sport) kinnitas uued SELL rekordid, millistena CIE olümpiaadil saavutatud rekordid kinnitamist leidsid.

Uued rekordid on järgnevad:

100 m: Virtanen (S) 10,8 (endine: Virtanen — S — 11,0).

Kõrgus: Kuuse — E — 1,91 (endine: Reinikka — S — 1,90).

Kaugus: Küttis — E — 7,26 (endine: Tolamo — S — 7,25).

Kuul: Kuntsi — S — 15,52 (endine: Kuntsi — S — 14,59).

Ketas: Viiding — E — 45,40 (endine: Vaalamo — S — 45,06).

Oda: Sule — E — 64,03 (endine: Schütz — E — 57,36).

Järgnev 9. SELL kergejõustiku olümpiaad otsustati korraldada Tartus 1934. a. septembris ja talispordi olümpiaad Riias 1935. a. veebruaris.

SELL spordistatuute muudeti võistluskava suhtes 5000 m asemel 3000 m ja viie-võistlus jäeti soovitava alana, samuti talispordi olümpi-

aadide korraldamine on statuudikohaselt soovitatavana ette nähtud.

Soome üliõpilaskonna ettepanek, et meeskonna ülalpidamise kulud tasub iga osavõttev maa, ei leidnud teiste üliõpilaskondade poolt hääskiitmist. Nõnda muretseb edaspidi meeskondade ülalpidamise eest ikkagi olümpiaadi korraldav maa — ainult meeskonna arvulist koosseisu otsustati piirata.

IV komisjoni (informatsioon ja üliõpilasajakirjandus) töötulemusena valmis pikk rida resolutsioone. Informatsiooni küsimus asetatakse hoopis laiemale alusele — ei piirudata mitte ainult kirjaliku informatsiooniga, vaid samavõrra hinnatakse suuliste teatmete levitamist. Ses mõttes leiab resolutsioones sõnastamist ettekande-koosolekute korraldamise nõue SELL-maade üle nii suulises kui ka muusikalises osas. Samuti rõhutatakse kontakti loomise tarvidust üliõpilaskondade ja vastavate SELL-maade lähendamiseks loodud organisatsioonide vahel (näit. Eestis Läti-Eesti ja Leedu-Eesti Ühinguga jne.).

Pideva vastastikuse informatsiooni korraldamiseks üliõpilaskondade vahel peetakse vajalikuks erilise informatsiooni-sekretäri ameti loomist välistoimkondade juures. Informatsiooni andmine toimuks kindlate ajaperioodide järele ja vastava skeemi alusel.

Üliõpilas-ajakirjanikele otseste muljete saamiseks ja SELL-maade küllastamise soodustamiseks kohustatakse üliõpilaslehtede esindajail prii ülespidamise võimaldamine vastava üliõpilaskonna poolt küllastamise puhul.

*

Nõnda valmis XI SELL-konverentsi ametliku töötulemusena jälle hulk uusi resolutsioone. Resolutsioonide elulisuse ja tähtsuse määrab edaspidiselt muidugi nende realiseerimine. Üldilmelt kandis aga Riia konverents sõna otsemas mõttes Balti riikide üliõpilaspäevade ilmet ja neist osavõtnuil püsib kindlalt soov ja tarve ka edaspidiselt selletaolistest osavõtmiseks.

Ed. S.

Esimesi väljaandeid meie kultuurpoliitika üle

Pärtel Haliste: Klassiline haridus ja eesti kultuuri arendamise probleeme.

Tartus 1934. 24 lk., hind 35 s.

Viimasel ajal on meie avalikkuses puht-ühiskondlikkude küsimuste kõrval lahendustõudval kujul üles kerkinud meie omakultuuri probleemid. On hakatud sõeluma soovitava kultuurpoliitilise välisorientatsiooni võimalusi. Ankeet „Loomingus“ näitab, et meil mõistetakse, miks peame ergutavaid väljavaateid otsima nimelt küpse kultuuriga läänemaade — Prantsuse, Inglise, Skandiinaavia — suunas.

Nüüd on Eesti Kultuuri Sõprade Koondis (asut. 1930) alustanud ajakirjalise väljaannete seeria, mis võimaldaks järjekindlalt ja vahest ulatuslikumalt käsitleda meie kultuurpoliitika elulisi küsimusi. Esiknumber selgitab — otsekui probleemide loomuliku loogika kohaselt — klassilise, antiigist jätkuva hariduse tähtsust meie omakultuurile. Rõhutatakse: kuna kuulume Lääne-Euroopa kultuuri piirkonda, ja kuna see kultuur on arenenud (ning praegugi alataasa areneb) antiikkultuuri põhjal, siis peame meiega tungima Euroopa vaimu põhiallikani — antiigini; peame otsima siit värskendust ja viljastust oma vaimlisis taotlusis. Väga huvitav väärtusmoment on esile tõstetud kirjutise algul nimelt kultuuriteadlikkuse mõistega: kogu maailmas ainuüksi vana Kreeka ning Room ja uusaegne Lääne-Euroopa tunnetavad kultuuri kõrgeima eluväärtusena. Just viimaseil aastail on prof. Jaeger (Berliin) Platoni filosoofiast esile tõstnud „paiteia“ mõiste: see tähendab kasvatuse- või haridusetoimingut ühes kogu tema objektiivse vaimlise sisuga, mis kujundab indiviidi kultuurinimeseks.

Üldse on kirjutise algusosa mõneti huvitavam ja haaravam, kuna ta püüab lähemal klassil. hariduse ja tsivilisatsiooni ehtsale ainele, selgitades selle tugevusi. Lõpp-poolel tundub veenvust — või teravust — veidi puudu jäävat argumenteeringus, mis rõhutab antiikkultuuri elulist ja

reaalset tähtsust teiste nüüdis-euroopa kultuuritegurite, nimelt rahvusluse ja kristluse kõrval. Kahjuks ei ole piiratud ruum lubanud jälgida antiigi mõjustusi uusaegsema Euroopa arengus; sel teel oleks saadud vahest veenvamalt näidata kreeka-rooma vaimuse tegelikku vitaalsust, millest ka 20. sajand on endale ammandamas

uusi, või seni ainult pääliskaudselt nähtud väärtusi.

Kokku võttes: käesolevat kirjutist tuleb pidada huvitavaks ja aktuaalseks kogu meie haritlas-üldsusele; akadeemilisele perele on ta otse vajalikuks orienteerimisjuhiseks meie tänapäeva kultuuriküsimustes.

H. Paukson.

„The English Players“ You Never Can Tell.

Bernhard Shaw. Komöödia 4 vaatuses.

Näha Tartus päris elusaid inglasi mängimas, on siinsele publikule suureks üllatuseks ja haruldaseks elamuseks. Seda vist Taaralinna teatrikroonikas seni ainulaadset sündmust oli ilmunud Saksa teatrisse jälgima hea hulk ingliskeele mõistjaid ja ka neid, kes ingliskeele olemasolust olid vaid teadlikud.

Hiilgav eelreklaam tõstis inglasi näitlejate kunstinivoo kui mitte ülale poole pilvi, siis vähemalt pilvede veereni. Tegelikult see oli üpris keskpärane. Vaimustavalt head just polnud. Üks on ometi päris kindel, et selle külakosti põhjal teatriloorberite järgi vist sel rahval käsi küünitada ei pruugi. Venelased on need ammugi enesele võtnud ja sel alal ükski teine rahvus nendega võistelda ei suuda. Ses mõttes võrreldatagu, kas või nõrgematki Riia Draamateatri etendust inglaste õhtuga.

Ometi oli see õhtu väga teretulnud, sest ta andis meile aimu sellest, kuidas mängib inglane ja võimaldas veidi kontrollida omi teadmisi inglise lavakeele suhtes.

Bernard Shaw komöödias, kus te-

gevustiku asemel on rõhk probleemiatikal, peanuks olema enam probleemi esiletõstu ka lavastuses — mängus, kui me seda nägime The English Players'i trupilt. Nii ei saanudki lõppmuljes midagi üksteisesse kindlalt liituvat, probleemi edasilükkavat, vaid tabasime üksikuid, peaaegu iseseisvaid lõbusaid etteasteid, mille seeria oleks võinud pikka üksskoik millise arvuni. Tehti ühesõnaga enam komöödiat, nalja kui tungiti asja üdise ja sisusse. Ent autorite saatus on juba kord märtüürlük, üks või Shaw'gi liigne kord lasta end puua mõistmatuksjäämise völlapuule. Võimalik, et see arvestades meie publikut, oligi see õige käsitletu, sest vähese keeleoskuse man ei suudeta jälgida mõtte pikki käike kui hästi neid ka ei serveeritaks. Inglisekodusemale publikule tuli aga kindlasti säärane mõtterõhutatus, aktsendipuue, mis kogu asja muutis meeldesööbimatuks, ainult kahjuks. Aktsenditust võikski pidada iseloomustavaks inglaste mängule üldiselt. Laia hoogsa mängu asemel ainult kerged mängu markeerimised ja mõnel puhul isegi mulje,

nagu loeks ainult teksti valjusti ette. Kus aga suurejoonelisemalt mängima hakati, sääl ei õnnestunud see eriti. Esimest stiili harrastas Margaret Vaughan, (pr. Stirling) pr. Clandoni osas, veel enam aga Iris Roberts Gloria osas. Pr. Stirlingi energilise emantsipeeritud naise esitus oli üsna nurjunud. Mainitud mängu omapära tõttu sai mulje väsinust, aina tugitoollesse laskuvast naisest. Iris Roberts rahuldab vaid paiguti ning selle harvus oli seda kahetsetavam, et noore näitleja välimuses on palju sobivat sesse ossa, ütleksin koguni midagi „shaw-naiselikku“. Charles Carew Ferguson Cramptoni osas pakkus mängult sageli üle, kuigi oli ka hulga maitsetavaid momente. Finch Mc Comas, keda mängis Richard Williams, avaldas nagu eelmainitud daamidki tugevat kallakut ettelugemistehnika poole. Igatahes oli see väga kuiv, paindumatu kuju, isegi saamatum kui tahtnuks teda näha.

Parima kuju kogu õhtult andis dir. Frank Reynolds kelnerina. See oli väga ümarik, viimisteldud, mahlakas osatõlgendus. Paras jagu elutarkust, leplikkust — kõike seda oli läbi kõigi ka vähemategi liigu-

tuste ja miimika. Väga tõetruu kuju. Palju vähem rahuldab dir. Edw. Stirling hambaarstina, kes juba väliselt ei andnud välja Shaw ilusat poissi. Soliidne ümarus ja ninä kongusjoonsus segasid üsna tuntuvalt. Ülemeelik, enfant terrible 14 aastase Pamela Stirlingu käes mõjus väga plika-ehtsana. F. Reynoldsi kõrval oli tema koos Trevor Reid'iga, kes mängis ta venna osa, ainsad, kelle esinduslaad püsis ühtlasena, nõrkemata maitsetavast alla poole läbi kogu näidendi. Noorema generatsiooni uljus, põikpääsus ja impulsiivsus, joovastus, kahtlemata, pea võrdses kunstilises kvaliteedis nii „ões“ kui ka „vennas“. Hääd kolmikharmooniat segas aga viimases vaatuses Michael Basili kohtunik Bohm. Liiga nooruslik hää! vanamehe grimmi jaoks, liiga nooruslik ja liiga karkiv.

Huvitav oleks näha teisigi inglise teatri esindajaid, et esimesi muljeid võrrelda teistega, sest siiani mängu tahes-tahtmata tuli võrrelda omamaalaste või venelaste mänguga. Mis aga tole võimalusetagi paistab olevat selge, on see, et inglaste teatritemperament on õigegi kahvatu, kogu mängustiil staatiline.

L. K.

leidub ka intiimsemaid, seadumuskeskusele perifeersemad momente, kuid neid enam „oobertooides“.

Lähemal vaatlusel ilmneb ometigi, et see „univormlikkus“ ei ole täielik tasandus, et isegi vanad meistrid ei ole nivelleerund, vaid ainult ümber seadunud, kuna noored vormivad neile lähedat elu küllaltki eripalgeliselt. Rõhkupanek oskuslikule küljele on teiseks ühistunnuseks: kõik esinejad on head joonistajad ja see süvendab muljet neist, kui mingis rivis astujaist.

Näitusel on esitatud 47 kunstinikku, pluss veel need, kelle töid ükskordsena leidub Tartu kunstiteadlase J. Genssi poolt väljapandud ainekohaste raamatute vitriines. Kõik need on enamasti Moskva kunstnikud, kelle õpetajaiks on Kravčenko ja Favorski, kuigi see kool omakorda lõi koitma vanameistri Pavlovist, kelle fotosarnased puulõiked mäletatavasti said üldtuntuiks õndsas perekonnaajakirja „Niiva“ kaudu.

Favorski ja Kravčenko andsid sellele kunstikäsitööle kõrge kunstitehnilise nivoo, millel nüüd uus generatsioon jätkab otsinguid juba enam sisulises suunas. Favorski, ise kõrgema haridusega kunstnik-filosoof, on täielik realist, kellel võõras romantikuile omane tundesoojus. Mida ta pakub, seda teeb ta eksaktselt, peenes väljatootuses, kainelt ja asjalikult. Ei midagi liiget täitematerjalilist ei näe meie ta töis. Teoreetikuna ta taotleb rida vormilisi uusvõtteid: nii ta grafiikat tavaliselt ei piira enam raam, millest tingituna ta lehil palju valget ja vaba kohta. Favorski siniseist väljapanekuist tahaks mainida veenvat Dostojevski portreed, küsitavam näib mulle Lermontovi interpretatsioon, kuigi portree mägede taustal on vormiliselt laitmatu. Plastilisem, maalilisem, mitmepalgsem on teine vanema generatsiooni esindaja Aleksei Kravčenko. Ta võib olla pateetiline, robüstne, ent samas õrn, peen. Ta tehnika haarab oma alla kõige mitmekesisemaid võtteid ning teemasid. On mingit raffineeritud graatsiat ta „Stradivariuses“, kus prevaleerib peen joonestik ja hall toonihoid. Samuti köidavad illustatsioonid kergelt joonelt Googoli „Sinilele“. Hoopis laiutõmbelisemas, vastandlikes käsituses on antud musta ja valge laigu toonitusest kantud kaks illustatsioonid Leonovi „Määradele“. Aga kui see Stradivarius on tõesti Stradivarius, kui need Gogoli inimesed on ehtsalt googollikud, siis töölistel Dnjeprostroid hümmitavas gravüüres tunduvad pigemini õiset hulkuritena kui töölistena. Kravčenko tööde üldmuljes võitleb ometigi virtuosilteelikkuse tunnustusega liige

Nõukogude kunst raportid Euroopale.

(N. S. V. L. graafika näitus Tartus I. V.—13. V. 1934)

Maailmasse teed otsiva maa kujutava-kunsti esindusnäituseks on kahtlemata kõige kohasem just graafika, kuna see on portatiivne, kergesti reprodutseeruv ja ammutuslik oma valdkonna piirides. Maalikunsti ja skulptuuri näitused „näitavad“ neid alasisid ikka ainult üksikuid sektoreid pidi, n. ö. väljalõikes. Nõukogud ei saa viia välismaale näiteks oma suurima raidkunstniku N. Andrejevi Googoli mälestismärki, ei saa meile demonstreerida, kuidas revolutsioon on teisedanud „peredvižnikkude“ kooli pärimusi — ent saata välismaale Favorski või Kravčenko graafikast mõne äratõmbe ei ole raske, kõnelemata reprodutsoonilevikust raamatute ja ajalehtede kaudu. Selle tõttu on Favorski ja Kravčenko nimed üldtuttavad, kuna Nõukogude Liidu raid- või maalikunstist meie ei tea praegu peaaegu mitte kui midagi. Aga ka see kujutava kunsti mitte just monumentaalsem ala — graafika — annab teatava sissevaate Nõukogude Liidu kunstisellel neil aastail, mil meie idanaaber on teinud läbi omapärase ja meist eemaldatud arengu. „Pallase“ kunstikooli kolm toatäit raportivad meile Nõu-

kogude kunsti tänapäevast. See on õpetlik eriti meie kujutava kunsti lähemaile huviosalistele (on ju graafika meie kunstis jäänud õieti võrdlemisi tahaplaanile), kuid ka võhikule on see näitus huvitav ja kohati isegi elamuslik.

Esimene mulje on meile harjumata teatav „univormlikkus“. Kõikidelt lehtedelt hoovaks kui üht ja sama vaimu, neid loonuks kui üks autor, kelle nimi kollektiiv, lehtedele kui oleks tõmmatud selga neid ühishitav särk või pigemini sõdurikuub. Kunsti punavägi must-valge valdkonnas. Tõsi küll, graafika tehnika iseenesest ei anna palju võimalusi omapära väljaelamiseks, kuid selle tehnilise ühtlustava joone kõrval on enam-vähem ühine ka temaatika. Kogu näitus on ülemlaul tehnikale, masinatele, vabrikutele, kraanadele, laevadele, rongidele, veduritele. Dnjeprostroi, Zages'i maailm, — see on siin sotsiaalne tellimus. Lööktööline, see töörinde tundmatu sõduri kuju, on näituse sangariks. Et inimene kui inimene, tundlev, naerav ja ahastav, on jäänud siin tahaplaanile, — see on loomulik alles sõdiva maailma kunstivaates, kus ei ole (ei ole veel) ruumi isiksuse tervikule. Muidugi

akadeemilise tunne, kuid ta on ju professor ja peaaegu Nõukogude kunsti klassik...

Peenelt, otse juveelimiskunstiliselt väljatöötusel paistab silma Nikolai Piskarev. Kõik on siin viimteni välja öeldud, ühtki nõelatõmmet ei saaks ära jätta, ilma et kannataks joonis, aga nõrgaks jääb elamuslik moment. Peeter Staronosovi tööde man peatud seda meelsamini, sest tema looming pakub kunstimaitsesale tõsist elamust. Staronosovi töis tundub vabanemist akadeemilisusest, ta puu- ja linoollõikeis on tulvil suurt fantaasiat, vabamat õhku, uljust, jah isegi hoogsust. Ta lähenemine kunsti ülesandele on üllatav, omalaadne ja huvitav. Eriti tähelepanv on ta pildipinna katmise viis, mis meenutab vene ikoonasid, kus perspektiivi lõhkudes, kaotades, mitmepinnalisi esemeid antakse ühel joonel. See paljupinnalisus on eriti efektne Staronosovi neljas illustratsioon „Põhjamaa juttudele“. Neis on otse erutavalt võrratud joone- ja laiguasetamist ning toredat fantaasiat. Või jällegi kui leidliku fantaasiaga on tema näiteks kaemuslikustanud Stalini kõnet viisaastaku saavutusist — puulõike chef d'oeuvre! Linoollõige „Töölised“ on jällegi omaette vaimustav asi. Tas tundub tõsiduse kõrval muigemeelsust, mänglevust, graatsiat. Värvilise puulõike alalt kõidab kõige enam Epifanovi kolm illustratsiooni Cervantes'i novellidele. Nende vaatlus on tõeline nauding. Maitsekalt ja peenelt, sellal aga ka mitte puulõike iseloomu unustades, on antud edasi tükkike Cervantes'i groteskset maailma. Üldmuljet aitab suurendada ka annus „äraütlematust“, mida siin kohtab ohtrasti varjude ja valguse mängu tõttu.

Kallakuga intiimsusse, elegantsi, õrna, vabamasse, on äsja surnud Nikolai Kuprejanovi tööd. Neis näitab väheseis litograafias tundub soojemat tukset, kui külmas ja üldiselt robüstsuses puulõikes. Temaatililiselt on siin tegemist päämiselt kalurite eluga; kalapüük, kaluri perekond on kesksemaiks motiiviks, kuigi leidub sellinegi pilt nagu „Ema ja laps“. Elastsem, painduvam, elegantsem, lopsakam, sulavam juba litograafia tehnika tõttu Kuprejanov on tore joonistaja ning suurepärase kolorist. Vaadatagu vaid, kuidas ta värve seob üldkompositsioonilisis huves, kuidas ta joone väljajätuga, värvi katkestamisega ütleb enam kui mõned viimteni väljatõppitud graafika tooted. Ta kõrval vana Rodionov tundub kuidagi štambiliisena.

Elegantse ofordi meistritest paistab silma eestkätt K. Kuznecov ja Nivinski. Viimase tehnikat iseloomustab montaažlikkus. Ta ofor-

did hümnistavad tööd, ja pea alati vaatleb seda tööd otse sümboolsena tunduv Lenini pea. Nivinski suur leht „ZAGES“ (Kaukaasia elektri keskjaam) on üsnagi tähelepanv. K. Kuznecovi väljapanekuist märgiks in euroopaliku juuremaiguga illustratsioon Puškini „Loole papist ja töömehest Baldast“ ja „Papi naisele“, samuti Gorki „Lapsepõlvele“. Märkimisväärne tema tehnikas on see, et ta metallplaadi asemel kasutab lihtsalt pappi.

Ruuminappus ei luba mul peatuda rohkemal nimele arvul. Ning selle järgi, mis ma ütlesin retsensiooni sissejuhatuses, see ei olegi ilmingimata tarvilik. Eraldi mainimist pälviks veel jõuline ja kultuurne portretist Ečeistov ja ta noorem ametivend Soloveičik, kes huvitavalt monteerib autori portree juurde ka iseloomustavat ja loomingumaailmast, siis veel venestav Pavlinov, Čarušini primitiivid j. m. t.

Kuigi käesolev näitus tahab olla kogu Nõukogude Liidu graafika

esindusnäituseks, on esinduslikumad ja tooniandvad vaid Nõukogude Vene kunstnikud. Ukrainlaste rohked väljapanekud tunduvad nende kõrval õpilasiikkumatenaga ega paku teravalt erinevaid saavutusi. Silma paistab ehk Helene Sahnovskaja meyerholdlikult-teatraalsed illustratsioonid Gogoli „Revidendile“ ja „Revolutsiooni naiste“ seeria. Teistest liiduriikidest on esitatud Valge-Vene Judovini ja Georgia Kutateladze mõne puulõike kaudu. Viimastes on tugevat couleur locale'i. Aga need väljapanekud ei suuda muuta näituse moskvaist üldilmet, seda enam et kõik teised Nõukogude Liidu riigid ja autonoomsed alad puuduvad näituselt. Ometigi oluaks kahtlemata huvitav heita pilk ka nende kaugemate rahvaste kunstile.

Kokkuvõttes: käesolev näitus tõendab kõigeasjalikumal viisil, et Nõukogude Liidu vormiliselt ja sisuliselt maailmavaatelisi ülesandeid teeniv kunst ei ole mitte ainult euroopakuips, vaid ka mõneski suhtes avangardlik. *Vilmar Adams.*

Avalik küsimus prof. J. Mägistele.

„Üliõpilaslehes“ nr. 2 s. a. olete Teie ülikooli õppejõuna vaimse kultuuri päevade puhul intervjuu andnud, kus ms. ütlete: „Piirimaade kultuurkapital nähtavasti hoolitseb ainult vene kirikute parandamise eest ja kogub kaunis kahtlase teadusliku väärtusega rahvaluulet“. Meie parim asjatundja rahvaluule kogumises dr. O. Loorits on oma kõnes õpetatud Eesti Seltsis 28. II minu juhatusel ja Piirimaade Seltsi toetusel organiseeritud setu rahvaluule kogumist kõrgelt hinnanud ja Teie väite enam kui kahtlaseks nimetanud, mis vist sellest olevat tingitud, et Teie minu kogusid õieti pole näinudki. Sellele olete Teie vastanud, et Teie olete minu kogusid näinud dr. Loorits'a äraoleku ajal E. Rahvaluule Arhiivis, ja olete oma hinnangu juurde jäänud. Minu järelepärimise peale teatab nüüd ERA juhataja dr. Loorits mulle, et Teie nimi minu kogu kasutajate hulgas tegelikult siiski üldse ei figureeri ega teadvat ka keegi ERA ametnik, et Teie minu kogudega kunagi juhataja äraolekul tegemist oleksite teinud. Ainult korra olevat Teie koos paari soomlasega hetkeks Arhiivi külastades minu kogusid vahest ehk küll väljastpoolt

silmata võinud, kuid sisulisest tutvumisest minu kogudega ei saa juba sellepärast juttugi olla, et ligi pool materjalist veel minu enda juures kodus alles arhiivile üle andmata seisab. Ja minu teada ei ole Teie mind kunagi selles suhtes külastanud.

Kuna siin on tegemist ülemaalse organisatsiooni üldtegevuse ja eriti veel mitmeaastase suure ja süstematise kogumistöö eitava arvustamisega Teie poolt, siis lubage esitada Teile asja selgitamiseks järgmised avalikud küsimused:

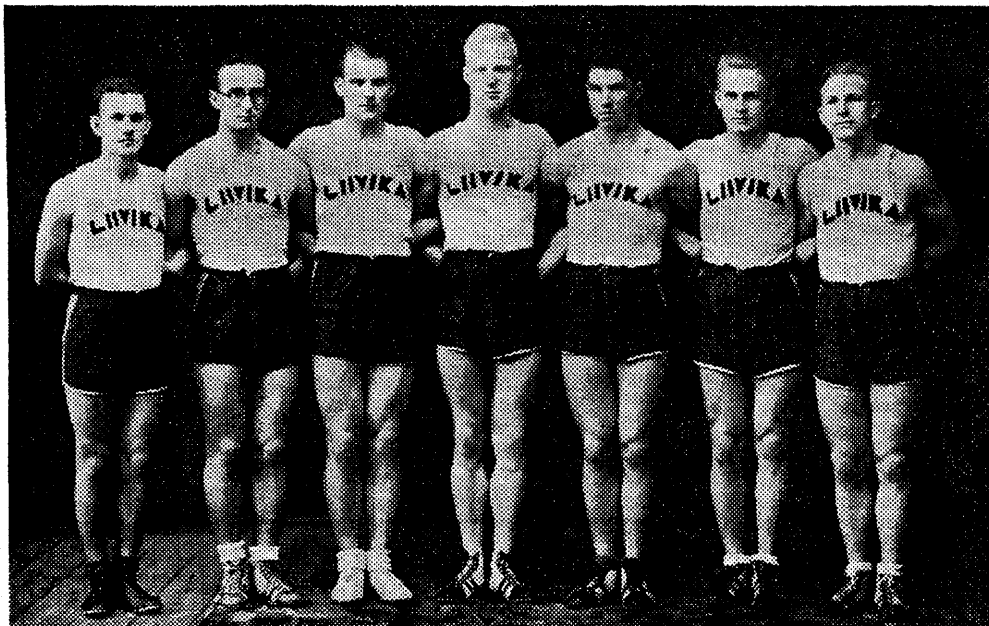
1) Kus, kudas ja kelle kaudu Te olete tutvunenud minu kogudega niivõrd põhjalikult, et olete sõandanud seesuguse ränga eituse lendu lasta ja selle juures isegi püüda?

2) Millised on Teie teaduslikud ja asjatundlikud põhjendused, et minu kogu on „kaunis kahtlase teadusliku väärtusega“?

3) Kust võtate Teie lisaks selle teate, et „Piirimaade kultuurkapital nähtavasti hoolitseb ainult vene kirikute parandamise eest“? Võin Teile kinnitada, et Piirimaade Selts pole palunud ega kasutanud selleks mitte ühtegi senti.

Piirimaade Seltsi instruktor.
Samuel Sommer.

EÜS. Põhjala ja ÜS. Liivika Üliõpilaskonna käsipalli meistreiks

Ü. S. LIIVIKA MEESKOND (üldklassi võrkpalli meister)

Ligi pool aastat kestnud üliõpilaskonna käsipallisivõistlused on lõppenud ja meistrid kroonitud.

Kui Organiseerimatute naiskond ja EÜS omas klassis pärisid meistritiitlid õige kergelt, paari mänguga, osavõtjate vähesuse tõttu — siis tulid EÜS Põhjala ja ÜS Liivika meistritiitlile läbi rohkete ja pinevate võistluste.

Peale selle kui EÜS ja korp. Fr. Liviensis võrkpalli üldklassi kaotajate ringis olid loobunud, jäid finaali ÜS Liivika ja korp. Rotalia.

Kohtamine mõlema meeskonna vahel oli õige pinev ja andis võidu ÜS Liivikale 2:1 (12:15; 15:7; 15:8), kes tuli seega kaotusteta Üliõpilaskonna üldklassi võrkpalli meistriks. ÜS Liivika koosseis: E. Tomson, N. Kukk, A. Nugis, F. Kiviselg, H. Öunap ja B. Tiedt.

Korvpalli esivõistluste veerandfinaalis lõi ÜS Liivika marulise lõpuspuurdiga korp. Fr. Liviensist liisaajaga 38:32 (10:14) ja korp. Rotalia loobudes poolfinaalis pääses ÜS Liivika üllatusmeeskonnana finaali EÜS Põhjala vastu.

Finaalis 15. IV s. a. pani EÜS

Põhjala kindlalt ja rahulikult mängiv meeskond end täielikult maksma 23:14 (9:3) — tulles seega kaotusteta Üliõpilaskonna üldklassi korvpalli meistriks koosseisus:

G. Petlem, B. Teiman, V. Aus, A. Vakker ja A. Lahe.

Seega on meistritiitlid omavahel jaganud: Orgmatute naiskond, EÜS Põhjala ja ÜS Liivika.

Lhe.

E. Ü. S. PÕHJALA MEESKOND (üldklassi korvpalli meister)

Edustuse koosolek 10. aprillil 1934. a.

Koos 25 kaasvõitlejat.

Koosolekut juhatab ksv. Tasso, protokollib ksv. Kärnsna.

Päevakorras: 1. Protokoll. 2. Juhatus otsuste kinnitamine. 3. Revisjoni toimkonna kodukord 2. lugemisel. 4. Tööstöötoimkonna kodukord 1. lugemisel. 5. Haigekassa põhikiri 1. lugem. 6. Aruandeid. 7. „Üliõpilaslehe“ tegevusetaja valimine. 8. Läbirääkimisi.

Esimees teatab, et juhatus on lugenud Edustuse koosseisust lahkunuks A. Morini kui eksmatrikuleeritud üliõpilase, ja tema asemele on kutsutud I. Lill.

1.

Eelmise koosoleku protokoll kinnitatakse ühel häälel.

2.

Võetakse teatavaks ja kinnitatakse juhatus otsuseid. Esimees annab informatsiooni 8. IV peetud SELL keskbüroo istungist ja Riia konverentsile korraldatavast ekskursioonist.

3—5.

Eelmisel koosolekul vastu võetud Üliõpilask. revisjonitoimkonna kodukord võetakse läbirääkimisteta lõplikult vastu 20 häälega poolt. Samuti leiab vastuvõtmist 1. lugemisel olev tööstöötoimkonna kodukord 18 häälega poolt.

Haigekassa põhikirja puhul peetakse läbirääkimisi ja see võetakse vastu 1. lug. 14 häälega poolt. Haigekassa põhikirja alusel kuuluvad haigekassa liikmeks ülikoolis im-matrikuleeritud üliõpilased, kes tasuvad igasemestrilist kohustuslikku haigekassa liiknemaksu. Haigekassa valitsevad haigek. juhatus ja valitus.

Käesolev põhikiri esitatakse hiljem Ülikooli Valitsusele seisukohavõtmiseks ja kinnitamiseks.

6.

Esitatakse tegevusaruandeid 1933/34. a. kohta majandus-, kehalise kasvatus- ja lugemislaua toimkondadelt. Aruanded kinnitatakse ühel häälel.

7.

„Üliõpilaslehe“ vakantsseks jäanud tegevtoimetaja kohale valitakse ksv. Jaan Ots (EÜS Põhjala) 18 häälega poolt.

Läbirääkimiste puhul sõna ei võeta.

XII Edustuse koosolek 17. apr. 1934. a. kell 19.15.

Koos 17 ksv. Juhatab ksv. Tasso, protokollib ksv. Kärnsna.

Päevakorras: 1. Protokoll. 2. Tööstöötoimkonna kodukord 2. lugemisel. 3. Haigekassa põhikiri 2. lugemisel. 4. 1933./34. a. eelarve muutmine. 5. Aruandeid. 6. Läbirääkimisi.

I

Protokoll 10. IV 34 kinnitatakse.

II

Ksv. Tasso esitab eelmisel koosolekul tööstöötoimkonna kodukorras tehtud parandused. Kodukorra kohta üldiselt enam sõna ei võeta ja hääletusel juhataja loeb kodukorra vastuvõetuks 17 häälega poolt.

III

Ksv. Tasso: Haigekassa põhikiri esitatud kujul ei leiaks Ülikooli Valitsuse kinnitust, nagu eraviisilistest läbirääkimistest selgunud. Sellepärast juhatus otsustas kodukorra käesoleva koosoleku päevakorrast ära võtta ja anda uuesti toimkonnale läbivaatamiseks. Koosolek ühineb ettepanekuga.

IV

Koosolek kinnitab mõned vähe-mad ülekanded, millised juhatus on pidanud vajalikuks 1933./34. a. korraliste kulude eelarves.

V

Välis-toimkonna tegevusaruanne ja kassaaruanne läbikäiguga Kr. 1006.22 ulatuses kinnitatakse ühel häälel.

Samuti leiavad üksmeelselt kinnitamist „Üliõpilaslehe“ toimetuse tegevusaruanne 1932./33. a. kohta, tööstöötoimkonna tegevusaruanne, lugemislaua toimkonna rahaline aruanne läbikäiguga Kr. 2160.90 ja haigekassa toimkonna tegevus- ja rahaline aruanne, mille järele on kinnitatud asjaajami-

seks ja arstiliseks läbivaatuseks Kr. 66.09.

Üliõpilaskonna juhatus kassaaruanne kinnitatakse.

Edustus võtab teatavaks revisjonitoimkonna reviderimistulemused „Üliõpilaslehe“ toimetuse tegevuse kohta 1930. aastast alates, kus märgitakse rida puudusi asjaajamises.

Üliõpilaskonna juhatus üldaruande kannab ette ksv. Tasso. Aruanne kinnitatakse ühel häälel.

Koosolek lõpeb kell 21.35.

XII Edustuse lõppkoosolek 17. apr. kell 22.45.

Koos 20 ksv.

Juhatab ksv. Tasso, protokollib ksv. Kärnsna.

Päevakorras: 1. Protokoll. 2. Läbirääkimisi.

I

Eelmise koosoleku protokoll kinnitatakse.

II

Läbirääkimiste all sõna ei soovi.

Ksv. Tasso avaldab juhatus nimel tänu kõigile lahkuva Edustuse liikmeile, samuti enese poolt kõigile kaastöölisile töise abi eest ja tunnustab XII Edustuse tegevuse lõpenuks.

Koosolek lõpeb kell 23.48.

XIII Edustuse avakoosolek 24. aprillil.

Koos 29 ksv.

Koosolek algab kell 21.15. Juhatab ksv. Tasso, protokollib ksv. H. Tõnisson.

Päevakorras: 1. Avamine. 2. SELL 11 konverentsi delegaatide valimine. 3. Valimisi. 4. Läbirääkimisi.

I

Ksv. Tasso avab XIII Edustuse esimese koosoleku ja kannab ette XIII Edustuse isikliku koosseisu, mis Ülikooli Valitsuse poolt kinnitatud. Annab üle XII Edustuse parimad soovid tööd algavale Edustusele.

Ksv. Tanton teatab nimekirjade nr. 1, 5 ja 6 nimel, et mainitud esindajad on liitunud Saksa-Vene-Juudi üliõpilaste rühmituseks. Ühtlasi teatab, et nende rühm mõistab hukka läbirääkimiste pidamise viisi Üliõpilaskonna orgide valimiste eel, mille all kannatab üldüliõpilaskondlik töö ja üliõpilaskonna prestiiž. Rühma lahkumine eelmise koosoleku eel oli mõeldud protestiavaldusena sellisele rühmituste teguviisile.

II

Delegaatideks SELL 11. konverentsile Riiga valitakse ksv. ksv. L. Raudsepp, R. Tasso, L. Silbergleich, G. Lajä, E. Veidenbaum, K. Päril, E. Ott. Kandidaatideks nimetatakse

ksv. H. Ronimois ja V. Kiršfeldt. Juhatusel antakse volitus tarbekorral varustada delegaadi mandaadiga omal kulul sõitvat kaasvõitlejat.

III

Peale peetud vaheaega asutakse üliõpilaskonna juhatusel valimisele. Üliõpilasseltside rühma poolt ksv. Tõnisson esitab üliõpilaskonna esimehe kohale ksv. E. Sitska. E. Korporatsioonide rühma poolt ksv. Ott esitab ksv. A. Meili. Hääletamisel ksv. E. Sitska saab poolt 13 häält, vastu 15. Ksv. A. Meil poolt 15, vastu 13 h. Seega valitud üliõpilaskonna esimeheks ksv. Meil.

Ksv. Meil asudes koosolekut juhutama tänab ülesnäidatud usalduse eest.

Peetud vaheaja järele üliõpilasseltside rühma nimel esineb ksv. H. Tõnisson erakorralise teadaandega: Kuna XIII üliõpilaskonna Edustuse organite moodustamisel Eesti Korporatsioonide rühm, toetudes muulaste rühmitusele ja arvestamata üliõpilasseltside rühma ja sellega liitunud eesti üliõpilasrühmituste enamiku õigustatud nõudeid, on vältinud senikujunenud traditsioone Edustuse tööülesannete jaotamisel ja surunud seega põhjendamatu üliõpilasseltside rühma üliõpilaskondlikust tööst eemale, seepärast ei leia üliõpilasseltside rühm võimaliku olevat osa võtta selles ebaloomulikus olukorras XIII Edustuse organite moodustamises.

Saksa-Vene-Juudi üliõpilaste rühma nimel esineb ksv. Tanton järgmise teadaandega: Saksa-Vene-Juudi üliõpilaste ühise rühma nimel teatan, et lükkame kategooriliselt tagasi säärased väited, nagu tahaks meie rühm kedagi „seina vastu suruda“. Üliõpilaskonna töö on seni näidanud, et meie rühma esindajad peavad silmas ainult üldüliõpilaskondlikke huvisid. Meie rühm leiab, et üliõpilaskonna Edustuse otsekohene ülesanne on töö tegemine, millest mingil tingimusel kellelgi ei tohiks õigus olla loobuda.

Asutakse abiesimehe valimisele. Ksv. Ott esitab abiesimehe kohale ksv. Veltmanni, kes valitakse kohale 16 häälega poolt, 11 vastu, 2 erap.

Sekretäri kohale ksv. Kiršfeldt esitab ksv. Otti. Hääletamisel poolt 15, vastu 10, seega valitud. Protokollima asub ksv. Ott.

1. abisekretäri kohale esitatakse ksv. V. Janverk, kes valitakse 15 häälega poolt, 9 vastu.

2. abisekretäri kohale esitatakse

kandidaadiks ksv. H. Madisson. Valitakse — 19 poolt, 8 vastu.

Laekuri kohale seatakse ksv. O. Kõresaar. Hääletamisel poolt 14 h., vastu 11. Seega jääb valimata.

Abilaekuri kohale esitatakse ksv. A. Klemm. Valitakse 19 häälega poolt, 9 vastu.

Välisloimkonna juhataja kohale esitatakse ksv. L. Raudsepp. Hääletamisel saab poolt 27 h., vastu ei ole, seega valitud.

Majandustoimkonna juhataja kohale esitatakse ksv. V. Kiršfeldt jääb valimata 13 häälega poolt, 10 vastu.

„Üliõpilaslehe“ pea- ja vastutava toimetaja kohale valitakse ksv. K. Päril 18 häälega poolt, 10 vastu.

Kehalise kasvatuse toimkonna juhatajaks valitakse ksv. E. Tõnisson 18 häälega poolt, 10 vastu.

Lugemislaua toimkonna juhataja kohale seatakse ksv. A. Pals, kes valitakse 18 h. poolt, 9 vastu.

Haigekassa toimkonna juhataja koht jääb täitmata, kuna esitatud kandidaadilt ksv. D. Pasternakilt puudub nõusolek koha vastuvõtmise suhtes.

Tööstööbüroo juhataja kohale esitatakse ksv. O. Laan jääb valimata nõutava hääleteenamuse puudumisel — poolt 13, vastu 10 h.

Revisjonitoimkonna juhataja kohale ksv. Suurvälgi esitab ksv. H. Tõnissoni põhjendusega, et see koht peaks kuuluma opositsioonis olevale rühmale. Ksv. Kiršfeldt esitab ksv. B. Tantonit. Hääletamisel ksv. Tõnisson saab poolt 13, vastu 13, ksv. Tanton poolt 15, vastu 8 häält. Seega valitud ksv. Tanton. Ksv. Tan-

ton keeldub revisjonitoimkonna juhataja kohta vastu võtmast.

Üksikute toimkondade liikmete kohtade täitmisel valitakse kehalise ksv. toimkonda ksv. ksv. A. Uueson ja A. Pals, „Üliõpilaslehe“ toimkonda ksv. V. Hanson, haigekassa toimkonda ksv. D. Pasternak ja tööstööbüroo toimkonda ksv. A. Hermann. Välis-, majandus-, lugemislaua ja revisjonitoimkonna liikmete kohad, samuti ka teine liikme koht „Üliõpilaslehe“, haigekassa ja tööstööbüroo toimkonnas jäävad täitmata, kuna esitatud kandidaadid ei saa vastavat hääleteenamust. Revisjonitoimkonna liikmete kohtadele kandidaate ei esitata.

IV

Läbirääkimiste puhul puhkevad sõnavõttud ja tuuakse vastastikkult etteheiteid ning selgitatakse seisukohti opositsiooni ja kohtadele tulnud rühmituste poolt tekkinud olukorra puhul.

Koosolek lõpetatakse kell 2.45.

Koosolek 25. aprillil kell 5.35.

Koos 26 ksv.

Juhatab ksv. Meil, protokollib ksv. Janverk. Päevakorras: 1. Protokoll. 2. Läbirääkimisi.

I

Eelmise koosoleku protokollil puhul võetakse sõna ja tehakse mitmeid täiendusi. Protokoll koos parandustega võetakse vastu 26 häälega poolt.

Läbirääkimiste puhul keegi sõna ei soovi. Koosolek lõpeb kell 6.40.

Akadeemilisi teateid

ÜLIKOOLI LÕPETASID.

USUTEADUSKONNAS: Karl Puusemp, Johannes Sellio, Joh. Ed. Sömmmer.

ÕIGUSTEADUSKONNAS: Hilmar Akberg, Friedrich Akel, Heino Riomar, Karl Vessmann.

FILOSOOFIATEADUSK.: Liidia Ilves, Leida Kull (c. l.), Hildegard Lellep (c. l.), Lilly Randma (c. l.), Linda Suigusaar, August Tamm, Johannes Vatmann, Marcella Kärk (c. l.), Aleksander Künnapuu, Maja Olesk.

MAT.-LOODUSTEADUSKON-

NAS: Elviine Seidmann, Linda Sibul (c. l.).

LOOMARSTITEADUSK.: Abram Schadsunsky, Scholem Spungin.

TEADUSLIKKE EDASIÕPPI- JAID JA STIPENDIAATE.

A. Mägi jäeti edasi diplomitud edasiõppijaks (riigiõiguse alal) üheks aastaks.

Diplomitud edasiõppijaks kinnitati edasi August Perandi Eesti-maa õiguse ajaloo alal.

Teaduslikuks stipendiaadiks poliitilise ökonomia ja statistika alal kinnitati Hans Ronimois.

Suviseks murdeuurimiseks määrati stipendium mag. P. Aristelle.

Ilmub 13 korda aastas. Tellimishind 3 krooni aastas, 1½ krooni semestris.

Vastutav ja peatoimetaja: Karl Päril. Tegevtoimetaja: Jaan Ots. Toimetuse liikmed: Senta Kikerpill, Adolf Lähe. Väljaandja: Tartu Üliõpilaskonna Edustus.

50.

EESTI

JUUBELINÄITUS

---

peetakse Tartus

24.—27.

augustini

uuel moodsal näituseväljal

tööstuslikkude, kaubanduslikkude ja põllumajanduslikkude organisatsioonide ühisel korraldusel.

Ülesandmisi võetakse vastu ja teateid antakse näituse büroos: Tartus, Promenadi 2--17, telefon 1-01.

EESTI PÖLLUMEESTE SELTS TARTUS

OKO POSTIMEES

TARTUS, ÜLIKOOLI 21/23
TELEFON 65 JA 80

TRÜKIKODA TSINKOGRAAFIA KÖITEKODA

täidavad igasuguseid töötellimisi
täpsalt, kiirelt ja soodsate hindadega

RAAMATUKAUPLUS

TARTU, SUURTURG 16 // TELEFON 2-50

Täielik raamatute ja kirjutustarvete ostukoht.
Viimased kirjanduslikud uudised.

Üliõpilastele eriti soovitate: üliõpilaslaulikuid, üli-
õpilaskaustikuid, kalender-märkmikke, taskukalendrid,
agendasid, algupäraseid kirjalokke, täitesulepäid j. n. e

ILMUS

Elav Teadus nr. 28

EESTI KROONIKA 1933

104 lk. Hind 1 kroon, iluköites 1 kr. 50 s.

1933. aasta on Eesti Vabariigi elus olnud üks kõige rahutumaid, võib olla isegi saatuslikumaid (põhiseaduse muutmine, kaitseseisukord, Vabadussõjalaste liikumise kasv., kroonikukutus jne.) Mis on kõige tähtsam neist sündmustest ja millised on nende põhjused, seda võib seletada alles ajalugu. Kuid esialgse kokkuvõtte, mida paljas ajalehtede lugemine ilalgi ei võimalda, annab ometi juba äsja valminud „EESTI KROONIKA 1933“, milles välis- ja sisepoliitilisest elust annab ülevaate „Päevalehe“ toimetaja H. TAMMER, majanduselust J. TAKLAJA, kooli ja vabaharidustööst mag. A. ELANGO ja vaimsest loovkultuurist (ideoloogia, kirjanduse, teaduste ja kunstide saavutustest) OSKAR URGART. „Eesti Kroonika“ siht on anda miinimum sellest, mis igaüks peaks teadma, meie riigiterviku sündmusist ja olukordadest.

Eesti Kirjanduse Seltsi kirjastus Tartus, Suurturg 12, tel. 601

Hind 25 senti.

EESTI
RAHVUSRAAMATUKOGU
AR